

СРПСКА ВОЈСКА

ЛИСТ ВОЈСКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ГОДИНА I БРОЈ 1 18. НОВЕМБАР 1992. 150 ДИН.

генерал-потпуковник Ратко Младић

НАШИ НЕПРИЈАТЕЉИ НЕМАЈУ ШАНСИ

Операција „Коридор 92."

КРАЈИШНИЦИ СРПСКИ ПОБЈЕДНИЦИ

Ослобођење Јајца

ОПЕТ ЉУТИ КРАЈИШНИЦИ

ХЕРЦЕГОВИНА СЕ НЕ ДА

Генерал-мајор Милан ГВЕРО

ГЛАС СРПСКОГ ДОСТОЈАНСТВА И ВИТЕШТВА

Српска Војска", као једно од сведочанстава садашње величанствене и јуначке борбе српског народа, управо започиње своју одговорну мисију. Претходиле су јој, и пратиће је, хиљаде бројева четних, батаљонских, бригадних и корпусних билтена и листова, који су се већ потврдили као значајна, често и незамењива, сведочанства о нашој борби, о нашим борцима командирима и командантима, о српском народу и његовим патњама и страдањима, али и о непоколебљивој вери наших људи у нужност и праведност борбе и сигурност остваривања њених циљева.

"Српска Војска" је замишљена као нови квалитет континуираног сведочења о одбрани српског народа од националног и верског геноцида, о српској народној самоодбрани, о народу под оружјем, народу наоружаном у интересу мира и слободе, и његовој Војсци.

Српски народ са простора бивше Босне и Херцеговине принуђен је да води рат на живот или смрт. Он ни овај рат није желео и није се за њега припремао као његови непријатељи. Мирољубиви и слободарски српски народ, који је некада једини насељавао просторе Босне и Херцеговине, претрпео је и надживео бројне и силне окупације царевина и моћника, али је одржао свој духовни и национални идентитет, своју традицију и исконске вредности, своју веру и обичаје.

Али сваки окупатор остављао је болне и трајне ожилке у души народа. Петстогодишња турска окупација спроводила се крвавим терором над нашим народом, затирањем вредности, масовним протеривањем са прародитељских огњишта и насилном променом вере. Турског окупатора одавно нема на српској земљи, али остале су злокобне последице због којих Срби и данас крваре: потомци бивших Срба, који су били принуђени да пређу у исламску веру и који упорно настоје да и даље остварују завет својих бивших газда и тутора, да затру преостале Србе и створе своју исламску државу на српској земљи. Припадници те верске секте који, стицајем разних несрећних околности, желе да буду посебан народ, још се сећају свог српског порекла, говоре српским језиком као језиком својих предака, не знају ни речи језика своје "верске браће", ни језик и писмо религије коју исповедају. Несрећни конвертити, наследници средњевековног окупатора српске земље, боре се на живот и смрт против властитог народа - претка и тако желе продужити и завршити давну турску окупацију, уз помоћ истоверника из целог света.

И друга значајна окупација вршена је првенствено насилним однарођивањем и притисцима на духовност и веру Срба на овим просторима - продор римокатоличке цркве и превођење Срба у католичанство. После се вера покушава поистоветити са нацијом - хрватском, а на основу верске и националне припадности, насилно се покушава наметнути и "право" на државну припадност српских територија држави Хрватској. Аустро-угарска окупација умногоме је била у функцији таквих циљева, а политички наследници аустро-угарских окупатора и данас безочно помажу све који се боре против Срба у бившој БиХ и представљају језгро антисрпске пропаганде и активности у свету.

Међутим, потомци бивших окупатора заборављају да кроз вишевековну крваву борбу остају најбољи, остају најхрабрији, најодлучнији, постојани браниоци духовности, вере и народног бића српског, остају хиљаде Принципа, Кочића и њима сличних.

Садашње генерације Срба у бившој БиХ, које су принуђене да воде нежељни, али нужни национално-ослободилачки рат за спас и очување српског народа, имају у себи нагомилано вишевековно искуство у борби за опстанак, част и достојанство, поседују историјско памћење о страхотама под окупацијом, о тортури над свим што је српско. Зато су ове генерације Срба одлучне и способне да по сваку цену бране и одбране своју територију и народ, да се изборе да буду своји на своме, а да други буду на територији на коју их је историја сместила. У досадашњој праведној борби српског народа постигнути су величанствени успеси. Имамо своју Републику Српску, Устав и законе, власт и територију. Имамо народну Војску Републике Српске, чији је највећи квалитет борбена прекаљеност и успешност, изузетан борбени морал и свест да у овој борби морамо победити, јер смо на то принуђени, јер је друга алтернатива - затирање народа.

Наша највећа вредност је јединство државно-политичког и војног руководства на свим нивоима, јединство народа и војске и спремност на борбу до победе. Ништа не сме да нас одврати од тога, а све друге проблеме решаваћемо после рата, у миру.

"Војска Српска" треба да буде гласило Војске Републике Српске, ослонац и морални подстрекач наших бораца и народа. Тематика ће бити свеобухватна колико и живот и интереси народа у борби, а сарадници сви који осећају потребу да проговоре о нашој борби и њеним јунацима. Прилози читалаца, сугестије, савети и критике су добродошли. Добродошла је и свака материјално-техничка и стручна помоћ малој волонтаристичкој редакцији.

"Војска Српска" је још један од наших почетака. Чврсто верујемо да ће и овај почетак и чин бити успешни као и остали наши подухвати.

КОМАНДАНТ ГЛАВНОГ ШТАБА ВОЈСКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК РАТКО МЛАДИЋ

НАШИ НЕПРИЈАТЕЉИ НЕМАЈУ ШАНСИ

- **Војска Републике Српске у потпуности контролише ситуацију на цјелокупном простору Републике Српске**
- **Достигнута је црта преко које се не може више ићи са уступцима**
- **Војска је израсла из нашег народа и има јасан циљ**

Господине генерале, српском народу се није поновила 1941. година. Он је овај рат дочекао далеко спремнији и одлучнији него тада. Молимо Вас да нам као командант Главног штаба изнесете своје виђење досадашњег тока и резултата борбе, као и колико смо, по Вашем мишљењу, далеко од циља?

Дозволите ми да вам честитам први број листа Војске Републике Српске и да вам пожелим да у њему објективно и истинито информишете наш народ о збивањима у Војсци Републике Српске и о њеним резултатима. Српски народ на срећу није доживио 1941. годину. У праву сте да је он овај рат дочекао спремнији, одлучнији него тада. Међутим, могли смо још спремнији бити да смо на време схватили какве суседе имамо и с киме смо у заједничкој кући живели. Вероватно би биле и мање жртве и мања изненађења. Што није доживио 1941. годину треба захвалити у првом реду целокупном нашем народу који је извукао поуку из трагичних догађаја 1941. године и што је кроз догађаје и збивања у Словенији, Хрватској и око Републике Српске Крајине, видео шта му се спрема. У сваком случају, треба захвалити и свим оним напредним људима, и покрету, то јест странци СДС, који је освестио српски народ у највећем броју и који му је отворио очи пред ове бурне догађаје, што је у сваком случају имало спасоносни карактер. Такође, треба захвалити и брзој организованости нашега народа, дисциплини и одзиву у војску, врло брзом стварању Војске Републике Српске која је стала на браник прагова прадедовских огњишта и није дозволила да поново будемо у строју за бацање у јаме.

Каква је тренутна војничка позиција Војске Републике Српске у односу на њене непријатеље?

Војска Републике Српске у потпуности контролише ситуацију на целокупном простору Републике Српске. Непријатељи наши немају никаквих шанси да направе озбиљније продоре и изненађења према простору Републике Српске, да угрозе животе наше нејачи. Ми смо војнички супериорнији у односу на наше противнике, чак и у случају када је тотално умешана држава Хрватска са својим оружаним формацијама у ратна дејства у БиХ. Она управо није ни престајала никада да се меша, јер ви знате да су они априла месеца ове године упали са својим оружаним формацијама на простор сада бивше БиХ да би заметнули крваво коло и братоубилачки рат у до тада бившој БиХ, што им је, нажалост, и пошло за руком. Муслимани су, да се грубо изразим, насели на ту провокацију и обећања Фрање Туђмана и његовог ХДЗ-а. Мислили су да ће лако очистити БиХ од српскога народа и да ће се ширити по њој. Међутим, догађаји који су уследили касније показали су обрнуту ситуацију.

ген.-ппук. Ратко Младић
(фото Ристо Мотика)

Ми нисмо агресорски народ, нити смо оно што нас представља усташка пропаганда. Ми смо народ који брани своја огњишта, своју част и достојанство и ми смо своји на своме

Који дио Републике трпи највећи притисак непријатељских снага у овом моменту? Херцеговина успјешно одолијева до сада најжешћим нападима усташа?

Ја бих рекао да сте скоро дали одговор на ово питање. Хрватска је и највише ангажована на херцеговачком делу фронта. Они су искористили реализацију споразума са Сајрусом Венсом о демилитаризацији Конавала и повлачењу Војске СР Југославије са простора Конавала. Иако је та зона под заштитом УН и требала би бити демилитаризована, они су мобилисали и на време довукли нове јединице - 101, 102. и 104. А бригаду и 216. бригаду Збора гарде и извршили су агресију на део требињске општине, где су 39 села заузели, тако да се може сматрати да је ту најјачи и највећи напад хрватских оружаних формација који је синхронизован са дејствима хрватских снага и ХВО-а као и муслиманских у долини Неретве. Исто тако у северним деловима наше Републике врло су интензивна дејства око Орашја, где је Хрватска пребацила неколико својих бригада са циљем да.

синхронизованим дејствима са муслиманским јединицама са југа, пресеку коридор у рејону Брчког, што им неће успети.

Пријетње војном интервенцијом сплашњавају. Чак и они најратоборнији полако престају да употребљавају тај термин као пријетњу. Да ли постоји стварна опасност од интервенције?

Нема никаквог разлога да било која земља или више земаља интервенише против српског народа у БиХ. Ми нисмо агресорски народ нити смо оно што нас представља усташка пропаганда. Ми смо народ који брани своја огњишта, своју част и достојанство, ми смо своји на своме и отуда не видим никаквог разлога за интервенцију, било појединачних земаља, било више земаља, било самоиницијативно или под ингеренцијом УН. Морам да напоменем да би свака интервенција била сулуда. Ја не кажем да не могу велике силе да дођу на овај простор са својим оружаним формацијама, али свако ко би то учинио прво мора да се запита како би одавде отишао.

У јавности се доста говори и страхује да повећање контигента мировних снага и најава доласка више официра НАТО пакта на простор бивше БиХ представља неку врсту претходнице пред веће уплитање страног фактора у рат?

Нема никаквог говора о доласку било каквих НАТО штабова. НАТО штабове и мировне снаге не треба мешати. Мировне снаге су снаге мира, то су снаге које су овде са одређеним мандатом и ми ћемо пружити и од сада, као и до сада, сву помоћ мировној мисији снага УНПРОФОР-а како би они допринели стварању мира на овим просторима и како би се олакшала позиција свих страна у сукобу.

Командант Главног штаба међу борцима
(фото Миле Рајић)

Српска страна, да би показала и практично своју добру вољу и жељу за миром, до сада је покретала низ мировних иницијатива, и уз то чинила и низ уступака. Најновији је контрола аеродрома у Бањалуци од стране УНПРОФОР-а. Докле се може ићи са уступцима да би се показала добра воља за миром?

Ја сам јуче имао преговоре са господином генералом Моријоном и замолио сам га да пренесе господину Сатишу Намбијару, а овај господину Бутросу Галију, да је достигнута црта преко које се више не може ићи са уступцима. Ја мислим да ће то они схватити. Ми смо до сада давали низ иницијатива које су имале добар одјек у светској јавности, међутим, нису уследиле одгова-рајуће акције нити Савета безбедности нити УН у смислу осуде стварних агресора на просторима Републике Српске. Није ништа учињено да се изврши деблокада српског народа у целини. Није ништа учињеноа да се Република Хрватска макар опомене, а камоли да јој се заведу санкције или да се било шта учини према њој, обзиром да је она и даље присутна са својим оружаним формацијама на простору бивше БиХ.

Досадашња борба показала је велику одлучност бораца и народа да остане свој на своме и сачува своја огњишта. Међутим, борци су често огорчени на ратне профитере и на дезертере, а нарочито официре који се нису одазвали позиву да у најтежим тренуцима буду уз свој народ. Да ли ће се осуда таквих свести само на презир бораца који су остали да се часно боре или ће бити предузете конкретне законске мјере против њих?

Да вам искрено кажем, о профитерима су присутне многе приче. Прави борци не причају такве приче, ја не кажем да ове појаве нема. Ње нажалост има и било је у свим ратовима, биће и у овом рату, међутим, лако ћемо ми са тим профитерима изаћи на крај. Теже се излази на крај са онима који шире такве негативне ствари, јер о тим негативним стварима много се нашироко и надугачко почиње препричавати. Међутим, сваки борац и честит човјек мора бити свестан да то иде на руку непријатељској пропаганди, јер слаби фронт отпора према непријатељу. Ми ћемо се обрачунати лакше са њима уколико се то препусти органима војне полиције, органима МУП-а и званичним органима власти у којима има вероватно појединих људи који су посустали. Са таквима ћемо се лакше, дакле, обрачунавати, и ми морамо дати пуну потпору нашој власти да она функционише још боље него што функционише. Ово су врло тешка времена и сваки појединац мора да пође од тога да је врло тешко да функционише власт у оваквим околностима. Ја не правдам ничије слабости нити мањкавости. Хоћу само да истакнем да ми имамо довољно и паметних људи и патриота, који могу организовати и власт, и МУП, и Војску, и који могу у потпуности заштитити интересе народа. Што се тиче официра, који се нису одазвали позиву свога народа, ја не бих желио о њима да говорим, они не заслужују моју пажњу. То нису официри, то су издајници свога народа и њима не смије бити нигде места. Ја мислим да им прво није мир у души, а неће им бити никада. Имају још увек шансу да дођу, да се сврстају уз свој народ и да буду са

Ова војска је са јасним циљем пред собом. Она заступа интересе овога народа. Ослобођена је којекаквих шема и догми. Ослобођена је низа заблуда које су владале у бившој ЈНА.

њим у овим тешким тренуцима када се животима крчи пут ка слободи. Ако ми, а сигуран сам да ћемо прокрчити тај пут ка слободи, завршимо свој посао, после нам њихово присуство ни помоћ не требају.

Долази прва ратна зима која неће бити нимало лака. Многи домови су порушени, многе породице су остале без мушких глава, многи наши борци ће морати да буду на положајима, у рововима, без обзира на хладноћу. Колико је Војска до сада учинила, и шта још намјерава учинити да се зима лакше преброди?

Добро сте поставили ово питање. Ја сам истицао од првога дана и врло често истичем у контактима и са борцима и са старешинама, и са становништвом, да су пред нама јако тешки дани. Још је велика неизвесност, међутим, све те тешкоће и све проблеме можемо превазићи уз максимално јединство, уз максималну организованост, уз максималну дисциплину сваког појединца, и војника, и становника. Зима није непребродива, ми увек морамо поћи од тога како ће бити супротној страни, која је у још тежим условима него ми. Има много порушених домова, међутим, ми имамо много домова који могу примити и више фамилија. Према томе ја инсистирам да буде максимална солидарност према онима који су остали без крова над главом. Неће многи борци бити у рововима, већ сви борци морају бити у рововима са мном скупа, са вама, сви ми морамо бити у рововима да одбранимо ово што смо створили, и то не само ове зиме, вероватно и наредних неколико зима, јер неће се непријатељ тако лако одрећи насртаја на наше животе.

> **Има много порушених домова, међутим ми имамо много домова који могу примити више фамилија**

Садашња Војска Републике Српске настала је тако рећи спонтано. Једноставно народ се дигао да брани своја огњишта. Једним добрим дијелом она је израсла из бивше ЈНА. У чему се, по Вашем виђењу, Војска Републике Српске разликује од бивше ЈНА, шта је то што је чини организованијом и ефикаснијом?

Могла би да се напише читава студија о нашој војсци, и како је она настала и како је израсла. Наша војска је израсла из нашег народа. Нашу војску чине деца нашега народа, и командни и војнички кадар су деца нашег народа. Многи од тих припадника наше војске су или служили или се школовали у ЈНА. Они су у тој ЈНА такође били патриотски опредељени и предани интересима државе Југославије као целине и оспособили су се, стекли довољно знања, навика и вештина да могу поднети тешкоће овога тешког ратног времена. Разлика између наше војске и бивше ЈНА јесте у томе што је ова војска са јаснијим циљем пред собом. Она заступа интересе свога народа. Ослобођена је којекаквих шема и догми. Ослобођена је низа заблуда које су владале у бившој ЈНА. Ова војска је народна војска, а народна војска је непобедива. Шта чини разлику у ефикасности и организованости између те две војске? Ја бих рекао, поред тога што је наша војска са јасним стратегијским циљем, да је ту ради заштите свога сопственог народа. Народ је овде и она нема куда да се повлачи, као ни њен народ. Бивша војска је направила, односно, не војска као целина, већ они који су, нажалост, водили ту војску, кардиналне и историјски неопростиве грешке да су повлачећи се, и уступцима пред непријатељем, омогућили његову већу дрскост и офанзивност, али и омогућили да брже оду у пропаст.

У јединицама Војске већ је организована обука младих регрута. Ствара се квалитетан официрски кадар, који ће вјероватно бити језгро Војске у миру. Како ће изгледати та Војска, да ли ће имати сопствене војне школе и академије, да ли ће бити професионална, на принципу добровољности, или и једно и друго?

О том потом. Да не идемо у будућност и да не гледамо кроз тај прозор. Биће све боље него што је сада, само да створимо себи мир.

Господине генерале, на крају да Вам у име Редакције захвалим, уз наду да ће Ваше ријечи, посредством нашег првог броја, стићи до сваког рова и до сваког српског патриоте.

Хвала и вама. Ја желим пуно успеха у раду вама и вашој Редакцији. Желим да постанете лист који ће се радо читати у свакој кући, у сваком нашем дому. Са вашим листом почиње и нова историја Републике Српске, нова историја народа и Војске Републике Српске.

Борислав ЂУРЂЕВИЋ

Генерал-потпуковник Ратко Младић рођен је 12. марта 1943. године у селу Божановићи код Калиновика, гдје је завршио основну школу.

Средњу војноиндустријску школу је завршио у Земуну, а Војну академију 1965. године, као шести у рангу.

По завршетку Академије службовао је у Скопљу, Куманову, Охриду и Штипу на дужностима од командира вода до команданта бригаде, као и на више одговорних штапских дужности.

У времену од 1976. до 1978. завршио је Командно-штабну академију као први у рангу.

У јануару мјесецу прошле године постављен је на дужност помоћника команданта за позадину у Приштинском корпусу. Ту дужност је обављао до 26. јуна, када је отишао на дужност начелника за оперативно-наставне послове у Книнском корпусу, да би убрзо потом, након издаје генерала Ребоља, примио дужност начелника Штаба Книнског корпуса. Ту дужност је обављао до 26. августа, када је, умјесто покојног генерала Вуковића, који је био постављен за команданта Бањалучког корпуса, примио дужност команданта Книнског корпуса.

Дужност команданта Корпуса је обављао све до 11. маја ове године, када га је Скупштина српског народа у Бањалуци поставила за команданта Главног штаба Војске Републике Српске.

САДРЖАЈ:

Насловна страна:
Јоле Петковић: "АКЦИЈА"

Засједање Скупштине Репуб

ЈЕДИНСТВО СРПСКОГ

• Разматрано 78 тачака дневног реда • Донесено више кључних одлука, декларација и ставова за даљни ток борбе и развој Републике Српске • Донесена заједничка Декларација са Скупштином Републике Српска Крајина

На заједничкој сједници у Приједору, 31. октобра, Скупштине Републике Српске и Републике Српска Крајина једногласно су усвојиле Декларацију којом се двије српске републике обавезују да имају идентичан правни систем, грб династије Немањића, црвено-плаво-бијелу заставу и химну "Боже правде".

На засједању Скупштине Републике Српске нашло се 78 тачака дневног реда, а поред Декларације усвојене на заједничкој сједници са Скупштином Републике Српска Крајина, важно је да је донесено и низ докумената битних за даље успјешно вођење борбе, обнову и нормализацију привредног живота у Републици. Издвајамо **Резолуцију о приватизацији** која ће бити извршена тако што ће се 25 одсто акција продати да би се прикупила средства за оживљавање привреде, а 75 одсто акција биће подијељено удовицама са дјецом из овога рата, инвалидима, родитељима погинулих бораца и борцима.

Усвојена је и **Декларација о политичкој емиграцији** чиме се исправљају неправде из прошлог рата па до данас према том дијелу српског народа који је насилно био гурнут од своје матице.

Заједничка Декларација Скупштина Републике Српска Крајина и Републике Српске

Сматрајући да је право народа на самоопредјељење, односно право народа да слободно одреди свој политички статус, историјско, природно, свето и неотуђиво;

Потврђујући да је принцип сталног суверенитета народа и нације над територијама на којима живи гаранција националног, социјалног, културног и економског развоја;

Налазећи да су то право и тај принцип озакоњени у бројним документима Организације уједињених нација, КЕБС-а и Конференције о Југославији;

Констатујући да су Република Српска Крајина и Република Српска државни ентитети који су, након сецесионистичког комадања СРЈ, настали оваплоћењем права на самоопредјељење и принципа перманентног суверенитета народа и нације, и да имају право да се самостално споразумијевају о сарадњи;

Истичући своју привржененост нормама међународне заједнице, а у складу са европским настајањима ка јачању међународне сарадње у видовима које обје стране сматрају корисним и на добробит свог народа;

Скупштина Републике Српске Крајине и Скупштина Републике Српске, на заједничкој сједници од 31. 10. 1992. године одржане у Приједору, усвајају следећу

ДЕКЛАРАЦИЈУ

1) Двије скупштине објављују да ће правни систем у Републици Српска Крајина и Републици Српској бити идентичан.

2) Двије Скупштине објављују да грађани Републике Српске и Републике

"СРПСКА ВОЈСКА"

Лист Војске Републике Српске. Издаје Центар за информисање Главног штаба Војске Републике Српске. Уређује редакцијски колегијум. Гл. уредник ппук. **Саво Сокановић**. Одг. уредник ппор. **Борислав Ђурђевић**. Лист излази петнаестодневно. Телефон и телефакс **(011) 657 - 148 и (071) 889 - 871**, локал **395**. Рукописи се не враћају. Жиро-рачун бр. **12900-637-3497** СДК Соколац (За лист "Српска војска"). Цијена 150 дин. **За борце бесплатно. Штампа:** ДД "Мићо Соколовић" Рогатица.

лике Српске у Приједору

НАРОДА ПРИЈЕ СВЕГА

Из говора др Радована Караџића

СРБИ СЕ НЕЋЕ ОДРЕЋИ ПРАВА ДА САМИ ОДЛУЧУЈУ О СЕБИ

Посланицима Скупштине обратио се и предсједник Предсједништва Републике Српске др Радован Караџић који је, говорећи о досадашњем току и резултатима рада Женевске конференције о бившој Југославији, између осталог, истакао да је пут који је прешао српски народ у готово седмомјесечном рату, који се води на простору бивше БиХ, пут одмицања српског народа ка својој држави, која ће, док народ другачије не одреди, остати Република Српска.

Оцјењујући рад Женевске конференције и приједлог установг рјешења БиХ кога су понудили копредсједници Конференције Сајрус Венс и лорд Дејвид Овен, др Караџић је рекао да српски народ неће ићи испод захтјева које је већ раније формулисао и већ неколико пута саопштавао на конференцијама у организацији ЕЗ или на засједањима у УН. Срби се неће одрећи своје државотворности, суверености и права да сами одлуче са киме и у којој мјери ће се удруживати.

Српска делегација у Женеви сматра да понуђени приједлог уставног устројства БиХ у себи садржи елементе које Срби не могу прихватити, а то су: заједничка монета, заједничка војска, инострани послови, те критерији по којима би се формирале провинције или региони - а ти критерији преферирају географске и саобраћајне елементе, а не етничке. Тако уређена држава не би могла функционисати, јер би се њени саставни дијелови неприродно понашали, као што у истој кутији, сликовито се изразио др Караџић, не могу живјети заједно пас и мачка а да не изгубе своја природна својства.

> Скупштина је упутила апел Влади и предсједнику СР Југославије да замрзне све односе са Русијом док је на њеном челу Борис Јељцин, а њен министар спољних послова Андреј Козирјев, као и да се не призна Македонија док то не учине и остали сусједи. У апелу се још каже да српски народ остаје нијем на спремност Владе и господина Панића да призна Изетбеговићеву Босну и Херцеговину.

Упркос овим, за Србе неприхватљивим елементима Венс-Овеновог уставног устројства Бих, Република Српска ће и даље активно учествовати на Женевској конференцији, форсирајући оне дијелове реченог уставног рјешења који су за Србе прихватљиви.

Др Караџић сматра да су и Хрвати сличног гледишта и да и они неће одступити од својих захтјева. По његовом мишљењу, важније од броја кантона или провинција су њихове компетенције и апсолутни паритет у евентуалном заједничким тијелима конфедералне БиХ. Др Караџић је изнио и своје виђење будуће БиХ састављене од пет кантона: једног српског - Република Српска; једног хрватског - Херцег-Босна и три муслиманска (тузлански, зенички и кантон Цазинске крајине).

Српска Крајина имају српско држављанство, и да су државни симболи исти и у складу са историјским континуитетом српског народа и постојећим и уставним и законским рјешењима.

Грб је традиционални грб Немањића са круном, застава српска; црвено-плаво-бијела тробојка и химна "Боже правде".

3) Двије скупштине објављују да се напад на једну од република сматра истовремено и нападом на другу републику, због чега ступају у одбрамбени савез чији је задатак да обострано штити остварену слободу и интегритет обију република.

4) Двије скупштине објављују да надлежни органи и институције треба да осигурају јединствен систем образовања, што укључује јединствен правопис, језик и ћирилично писмо.

5) Двије скупштине објављују спремност за све видове повезивања република у области иностраних послова, информисања, комуникација, транспорта, културе, социјалне и здравствен заштите, економских активности, трговине и спољне трговине, енергије, екологије и др.

6) Двије скупштине објављују да ће Република Српска и Република Српска Крајина уредити заједничке односе из области царинске, кредитно-монетарне, фискалне и политике платног система.

7) Скупштина Републике Српске и Скупштина Републике Српска Крајина донијеће одлуку да се избори за заједничку уставотворну скупштину обаве што прије, а најкасније 90 дана по завршетку рата.

8) Скупштина Републике Српска Крајина и Скупштина Републике Српске задужују надлежне органе двију република да одмах формирају одговарајућа заједничка тијела ради постизања циљева из ове декларације. Све видове сарадње и повезивања иницира и обједињује Координациони одбор у који улазе: предсједници република, предсједници скупштина република, и предсједници републичких влада.

9) Ради развијања и координисања наведених облика сарадње скупштина обију република ће одржавати заједничке сједнице.

10) Сви видови сарадње из ове декларације понудиће се и другим српским државама.

11) Покренуће се иницијатива за сазивање свих српских скупштина (Републике Српска Крајина, Републике Српске, Републике Србије и Републике Црне Горе), гдје ће се разматрати политичка, економска, културна и друга питања која су од општег интереса за српски народ.

12) Скупштина Републике Српске и Скупштина Републике Српска Крајина опредељују се за државно уједињење. Ово опредељење провјерит ће се плебисцитом у овим републикама у најкраћем року. Уједињење се одлаже до истека плана Организације уједињених нација о заштити Републике Српска Крајина (Венсов план) и спровешће се на основу резултата плебисцита.

13) Ова декларација ће се објавити у службеним гласницима обију република.

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКА КРАЈИНА
Миле Паспаљ

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Момчило Крајишник

Припремио Борислав ЂУРЂЕВИЋ

Шта се дешава и шта значи Сарајево у овом рату

ЛАКМУС ЗА БОСНУ

• Ово подручје најбоље одсликава цјелокупну ситуацију на ратиштима • Српски одбрамбени положаји су чврсти и непробојни • Задивљујућа је ријешеност српских бораца да одбране своје • Војничке врлине су велика предност српских бранилаца у Сарајеву

Крај мјесеца октобра на сарајевском ратишту протиче у релативном миру. Стратешки се на ужем дијелу овог ратишта заправо ништа није промијенило у задњих неколико мјесеци. Позиције са почетка рата нису се битније промијениле још од првог мјесеца рата у бившој Босни и Херцеговини, када су омеђене етничке територије на овом ратишту. И поред свих офанзива звучних назива, муслиманске снаге доживјеле су тешке поразе, а Војска Републике Српске, поштујући опредјељење да је превасходни циљ бранити и одбранити своје територије у граду, није предузимала офанзивна дејства. Изузетак је учињен једино у случају Доглада, Азића и Ступа, када су српски борци због злочина који су муслимански екстремисти починили у овим насељима, били присиљени да пређу у контраофанзивна дејства и истјерају злочинце из ових мјеста.

Управо ово подручје најбоље осликава и цјелокупну ситуацију на ратиштима широм бивше Босне и Херцеговине. Изузетака, наравно, увијек има. Шире подручје Ступа било је под контролом Хрватског вијећа обране, а њихови односи са српским властима на Илици и у Нећарићима изузетно коректни. Међутим, стално кокетирање хрватских екстремиста са разбојничким бандама Јуке Празине и формацијама страних плаћеника и фундаменталиста Сефера Халиловића, довело је до оног што засигурно Хрвати са овог подручја нису прижељкивали. Измасакрирани су српски цивили па је ХВО изгубио контролу над Ступом, а сва муслиманска настојања да се одупру снажној српској контраофанзиви коштала су их великих губитака у људству.

Хрватска превртљивост

Блискост једног дијела припадника ХВО са муслиманским снагама, било да се ради о Територијалној одбрани Сефера Халиловића, или зликовцима некадашњег генерала, а сада (уосталом као и увијек) обичног пробисвијета, стајала је Хрвате жестоког сукоба који са дојучерашњим савезницима воде у Средњој Босни, али и у појединим дијеловима Херцеговине у другој половини мјесеца октобра. Хрвати су најзад схватили да им се то савезништво редовно обијало о главу и да муџахедини Алије Изетбеговића и они немају заправо ниједног циља који би се подударао. Флоскула да се боре против заједничког непријатеља - Срба није тачна, јер Хрвати и Срби у средњој Босни немају никаквих сукоба нити супротстављених интереса.

Сарајевско ратиште, односно Ступ, али и Пофалићи, било је лакмус папир за дешавања која су услиједила широм бивше Босне и Херцеговине. Ових дана (а и раније су се дешавале сличне ствари) се чује пјешадијска ватра из Пофалића, па се, с обзиром да у том насељу од стравичног масакра више не живи српски живаљ, основано претпоставља да се обрачунавају муслиманске формације са припадницима Хрватског вијећа обране.

Ако се вратимо анализи стабилности српских одбрамбених положаја на ужем сарајевском ратишту, нећемо рећи никакву новост ако кажемо да су српски положаји чврсти и непробојни. То важи за све дијелове српског Сарајева, али ћемо се за тренутак задржати у Нећарићима, на Илици и у Хаџићима, управо због њиховог, рекло би се неповољнијег стратешког положаја. Наиме, са гомилањем наоружања и људства на Игману, Хаџићи и Илиџа постају перманентно угрожени, а Нећарићи су још од почетка рата муку мучили са својим положајем, јер су били под сталном ватром са свих страна. Херојски Нећарићи су све то издржали, па им је стављањем Доглада и Азића под српску контролу ситуација донекле олакшана.

Овоме свакако треба додати и комуникацијску ограниченост Илиџе, Хаџића и Нећарића, с обзиром да је стављањем сарајевског аеродрома под контролу мировних снага Уједињених нација практично затворен пут који је ове дијелове српског Сарајева повезивао са Лукавицом, Грбавицом, Врацама и даље са Палама, Романијом, Бирачем и Србијом. Тиме се свакако позиција српских положаја на јужном дијелу сарајевског ратишта увелико компликује, с обзиром да је отежано снабдијевање, транспорт, а и ПТТ комуникације са свијетом су прекинуте.

За велики успјех - пресијецање непријатељског коридора Игман - Пазарић, борцима и команданту Сарајевско-романијског корпуса, Главни штаб Војске Републике Српске, упутио је сљедећу честитку:

Војницима и старјешинама Сарајевско-романијског корпуса и Вама лично, Главни штаб Војске Републике Српске, упућује војничке поздраве и честитке за пресијецање непријатељског коридора на правцу Игман - Пазарић. Тиме сте значајно допринијели остварењу циљева праведне борбе српског народа и стварању услова за постизање праведног и трајног мира за српски и друге народе на територији бивше Босне и Херцеговине.

Ипак, ријешеност српских бораца на овом подручју да одбране своје најближе, своја имања и своју част, просто је фасцинирајућа. Треба провести само један дан на положајима у Нећарићима, гдје су линије разграничења на тек коју десетину метара, па да се види храброст и самоувјереност српских бранитеља.

Треба провести једну ноћ на положајима код Шумарске школе на Илиџи, гдје је размјена ватре, било пјешадијске, било артиљеријске, сасвим уобичајена ствар, па да се осјети жар са којим ови младићи бране своју земљу.

Врлина српских бораца је да не мрзе

Треба провести један сат у Касиндолској улици када муџахедини отпочну артиљеријски напад, па да се види да нико више и не иде у склоништа, јер, како кажу ови људи, од смрти се не може побјећи, а кад се умире, нека то буде на своме прагу и достојанствено.

Но, муслиманске формације на Игману упозоравају на опрез. Иако су све досадашње офанзиве Алије Изетбеговића и других фундаменталиста прошле неславно по њих, иако су муслимански борци потпуно немотивисани и уплашени, иако пјешадијских напада нема већ дуже на овим просторима, искуства са муџахединском војском говоре да се не треба опуштати и да увијек треба бити спреман на сва могућа изненађења и подвале.

У очекивању зиме и нове опште офанзиве, муслиманске снаге покушавају повременим брзим акцијама, које су досад највише коштале цивилно становништво. Тако је било и 26. октобра када је од муслиманске гранате, испаљене са падина Игмана, смртно страдало 6 а рањено 15 грађана који су чекали аутобус. Сљедбеници Алије Изетбеговића су већ доказали да могу да убијају и масакрирају властито становништво, па, како да то не чине и онима које, дилеме нема - бескрајно мрзе.

А српска је врлина и предност у овом рату управо чињеница да они не мрзе. Они желе само да одбране своје. Када то схвате и Изетбеговићеви људи, престаће да мрзе и да гину. То је најбоља терапија за болест која се зове мржња.

До слиједеће офанзиве муслиманских снага и до њиховог дефинитивног оздрављења!

Горан Брацо МИХАЈЛОВИЋ

Командант Херцеговачког корпуса пуковник Радован Грубач фочанским борцима

ДА СРБИН НЕ ПУЦА НА СРБИНА

- Неће моћи на крају рата неко изаћи са сином у сандуку, а неко са благом у ковчегу! Оне што само на благо мисле није тешко пронаћи у херцеговачкој позадини, рекао је командант Херцеговачког корпуса пуковник Радован Грубач приликом обиласка бораца на првој линији фочанског дијела фронта.

- Команда Херцеговачког корпуса овај рат жели да приведе крају тако да први пут у историји Србин на Србина не пуца. Да од српске руке не тече српска крв. Велика је, међутим, опасност да послије рата дође до тога, а све због неправде која је чињена борцима, онима који мјесецима бране своју земљу. Неке породице носе и изнијеће терет рата, док друге чисте позадину бројећи благо, посебно је истакао пуковник Грубач.

Српска Херцеговина

УСТАШЕ ДОБИЛЕ ЛЕКЦИЈУ ЗА СВАГДА

У дводневној офанзиви на подручју између Стоца и Неума према Љубињу хрватско-муслимански јуришници претрпјели праву војничку катастрофу

Офанзива разуларених јединица војске Хрватске, ХВО-а и муслиманских формација, сконцентрисаних одавно на ширем подручју Стоца, након два дана жестоког надирања према српским положајима - доживјела је тотални неуспјех. Само у првом налету у јутарњим часовима другог новембра на положаје српских бранилаца у рејонима Жегуље и Банчића испаљено је десет пуњења вишецијевних бацача ракета или 320 разорних пројектила. Захваљујући прибраности српских бораца и на вријеме урађеним утврђењима, на овом релативно малом простору није било повријеђених нити погинулих припадника српске војске. Услиједила је затим права канонада разорних хаубичких, минобацачких и тенковских граната, од којих се тресла источна Херцеговина. Мислећи да је гранатама "отворен пут", Туђманови и Алијини бојовници кренули су пјешадијским снагама ка српској територији, не знајући шта их чека.

Послије првог покушаја у тврдом херцеговачком камењару остало је на десетине погинулих и рањених. Ни то није било довољно "убједљиво" па су напади извођени више пута, усталом као и први пут са главним правцима Поплат - Равнице, Дреновац - Велиш и Храсно - Банчићи.

Осим у људству, хрватски и муслимански бојовници имали су велике губитке и у борбеној техници, вјероватно не очекујући жесток одговор српских бранилаца.

Офанзиве коалиционих снага на овом и другим дијеловима ратишта у Херцеговини нису никаква новост. Међутим, поставља се питање колико и како су муслиманске и хрватске формације ушле заједнички у ову акцију, када се поуздано зна да се у долини Неретве, посебно око Мостара, међусобно разрачунавају. Поставља се и логично питање, са којим циљевима су поменуте војске пошле на "српски нишан". Свакако да су то, у првом реду, територијални апетити, што хрватска страна усталом и не крије. При томе Муслимани са јаком енклавом на подручју Стоца, изгледа заборављају да би могли доживјети судбину сабраће из долине Неретве и Дубрава, висоравни између Чапљине и Стоца, гдје се од љетос пале куће непослушних Муслимана. Српске су, присјећања ради, поодавно изгорјеле.

Непостојањем заједничког непријатеља - Срба - на овом микропростору сигурно је да ће Муслимани доћи у позицију другоразредне нације, иако су већински живаљ, хтјели то они или не.

Ко ће ипак на крају остати да води главну ријеч показаће вријеме.

Једно је сигурно - Срби ни пред киме неће повијати вратове. Усталом на то их и историја овог поднебља упозорава.

Божидар СТАЈЧИЋ

ОПЕРАЦИЈА "КОРИДОР 92"

НОВА ЦЕРСКА БИТКА

Намјере да се затворе српске Крајине биле су јасне одавно. Хрватска је и много прије свјесно начињене грешке европске политике - признање Босне и Херцеговине, почела гомилање својих трупа у Посавини и Херцеговини. Међутим, слава српског оружја срушила је пола плана већ у мају добијањем купрешке битке. Тада је, у ствари, и почео "Коридор".

Брод, до скоро са придјевом "босански", неки данас у шали или полузбиљи називају "српска лађа". Мало је вјероватно да ће од тога имена нешто бити, али, признаћемо, има у тој ријечи лађа нешто лагано, опуштајуће, смјерно, за разлику од грубог и тврдког "брод" које подсјећа на њемачки.

На лијевој обали Саве и даље је Славонски Брод, до ослобођења сијамски близанац са насељем на десној обали. Годинама, деценијама су живјели као симбол политике за коју ће се показати да је била погубна по српски народ у бившој Југославији. Мост и данас стоји, али срушен у Саву попут политике која је до тога довела, и "братства и јединства" у име кога се све то годинама припремало. Колико ли је данас смијешно трчање од стране босанскобродских руководилаца у централне републичке органе за ово или оно да организују и ријеше "у сурадњи са Славонским Бродом".

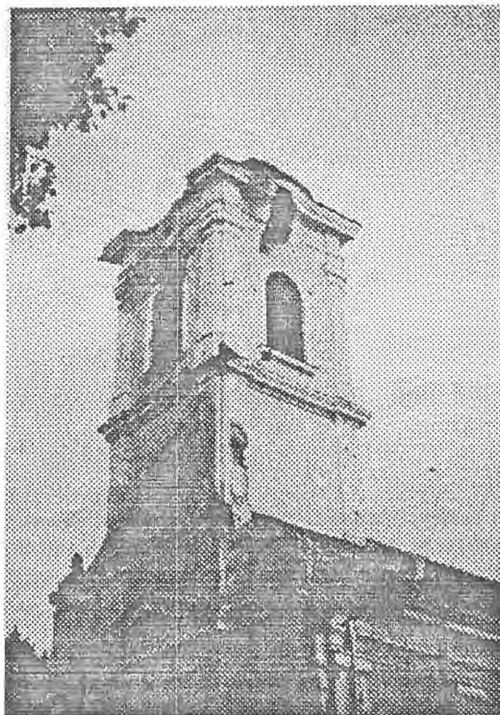
Од првих дана октобра, откако су јединице Војске Републике Српске онако тријумфално ушле у град, на овом дијелу Посавине, с десне, или Посавља, с лијеве стране граничне ријеке, влада нестваран мир. Многи, навикли да их у цик зоре буди тешка артиљерија која се гаси у смирај дана, још не вјерују у тишину, па се чак на сваки сумњив звук упуте ка заклону. То и није никакво чудо јер се зна да је овдје дневно знало пасти и по двије хиљаде граната са положаја из Републике Хрватске. Да није тога, мало би ко икада чуо за Шумећу, Бебрину Горњу и Доњу, Бабину Греду, Канижу, Подвиње, Свилај, Збјег, Штитаре. И "Чарли" је понекад знао да прошета пругом.

Брод је био највећи и идеалан град-мостобран. Мјесецима су се преко њега пребацивали људи и техника и, попут малигног ткива, ширили Посавином. Од њега почиње блокада, поред њега пролази "Коридор", како се сада зове пут за Југославију. Иако не тако давно, мада се данас чини далеким, почело је пребацивање регуларних јединица Републике Хрватске у Босну. Била је то класична агресија државе против државе, али се, ваљда, хрватско-муслиманско савезништво на рачун српског народа сматрало природним, па се таквом државном тероризму гледало кроз прсте. То је почетак блокаде, односно почетак "Коридора" који ће се завршити ослобођењем Босанског Брода.

Почетак краха усташких снова

Да ће Крајина, не само босанска него и Републике Српске у некадашњим границама Хрватске, бити заробљена, било је лако предвидјети још у прољеће када је грешком европске политике призната "суверена и независна" Босна и Херцеговина. Већ и нешто раније почело је гомилање хрватских трупа у Херцеговини и Посавини, а намјере су биле јасне - једним правцем преко купрешких врата, Бугојна и Травника, а другим преко Босанског Брода и Дервенте да се одсијече Крајина и српски народ у њој осуђен да се смори и претрпи војнички пораз.

Пола плана се истопило већ почетком маја добијањем купрешке битке под командом пуков-

ника Славка Лисице, чувеног по свом уласку на тенку у сам град. Готово школски примјер тактике и извршења борбених задатака задуго ће онемогућити формације ЗНГ и других хрватских "постројби" да буду иоле озбиљнији противник борцима на српској страни. Свега неколико дана након купрешке операције блокирана је Крајина! Тако је стварно и почео "Коридор".

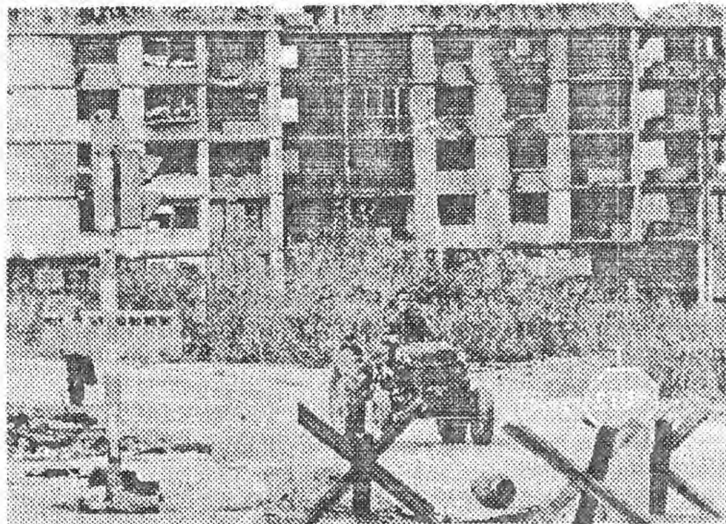
Регуларне хрватске снаге и Хрватско вијеће обране, које ће уједињавати и Хрвате и Муслимане са босанских простора, држале су скоро цијелу Дервенту, односно десну обалу Укрине. Нису успјели да уђу једино у касарну и ону једну улицу према

излазу за Бању Луку. И све даље, скоро до Добоја, од Трстенца до Орашја, било је у њиховим рукама. Из Крајине се могло само ваздушним мостом док није забрањено. Тада је блокада постала потпуна. Да ствар буде гора - Србија и Црна Гора су се бориле да опстану као савезна Југославија и зато су повукле своје кадрове и војнике. Из расула се рађала нова Војска Републике Српске.

Операцију "Коридор" наредио је живот

Шта је тада Крајина имала? Имала је Крајишнике! Вјерујемо да би мало ко са толико стоичког мира и самопоуздања примио чињеницу да живи у блокади и чекао тренутак да крене у пробој коридора живота као крајишки народ. Драма у блокади је, дакле, трајала. Својеврсна борба се водила за животе беба које су издисале усљед недостатка кисеоника, почело је да понестаје лијекова, квасца. Хрватска и муслиманска политика дигла је главу мислећи да ће парамилитарним механизмима успјети да покори Крајину, односно да ће успјети репресијом у ономе што није могло војнички.

Упоредо с тим, у тишини командантске собе, екипа генерал-мајора Момира Талића, команданта Првог крајишког корпуса - који је из дана у дан добијао своја обличја након одвајања Војске од бивше ЈНА, разрађивао је операцију "Коридор", која ће се касније у неким анализама поредити и са Церском битком 1914. Но, тада се о томе није мислило, операцију "Коридор" је наређивао - живот.

Дервента непосредно након ослобођења: Живот се враћа

Након многих борби, јединице којима је командовао пуковник Миливоје Симић, преко Требаве, планине источно од Добоја, прошли су "с ону страну блокаде". Било је то о Видов-дне, баш онако како су борци обећали команданту Талићу. Тај коридор је тада био више шумска стаза, којом је први протутњао конвој тешких шлепера са хуманитарном помоћи и храном. Данима се након тога "стајало у реду" за дозволу којом се гарантује пролаз, јер уска колска веза нити је могла да поднесе толики саобраћај нити је била баш толико безбједна. Али - "коридор који живот значи" функционисао је не само као спона, као излаз у свијет, него и као мотивациона основа за даље борбе. Борци Крајине просто су полетјели и почели "звјездасто" да се шире на све стране.

Недуго након за пробијања "Коридора" наши борци запосјели су Цер поред Дервенте, па Томасово брдо, Плехан у страшном налету малтене "из марша", а затим су ослободили и Дервенту у којој се дуго, дуго бранила полуразрушена касарна без струје и воде. Хрватски медији са разрађеним пропагандним кампањама још су у невјерици данима понављали како "храбри браниоци Дервенте упорно одбијају нападе прекосавских ћетника".

Можда ће историја доказивати да је баш ту почела битка за Босански Брод. Али, сигурно је било да та битка предстоји. Снаге регуларне војске Републике Хрватске држале су тада и Бабино Брдо и Кostреш и чувено Бијело Брдо о чијој су се утврђености бајке ковале. Били су то тврди ораси, живе ране на тлу Републике Српске и није се смјело дозволити да ту остану.

Док су јединице Војске држале фронт према тим тачкама, и у вријеме када се живот у Дервенту почео да враћа, свијет је и даље "трубио" како је српски агресор освојио "толико и толико територија". Већ тада су православне цркве у Дервенти и у Горњим Барицама на коти 183 биле гомиле цигли након минирања. Са запосједнутих кота непрекидно је тукла артиљерија по разрушеној Дервенти, по положајима Војске, а интензивирано је и њено дејство из Републике Хрватске. Хиљаде и хиљаде граната су данима од шумског и пољопривредног зеленила правиле тепихе нагорјеле траве и шуме угарака. Све се наставило и када се иза Плехана, Жеравца и Грка стабилизовала линија одбране на правцу Збориште - Колибе - Лијешће. Дуго су се на том правцу са надмоћним непријатељима носили припадници Крњинске, Осињке, Вучијачке и 16. бригаде.

Једним наглим продором ослобођен је Босански Дубочац, село подно самог Бијелог Брда и до самог краја скела за превоз људи и технике из Хрватске. 327. бригада чврсто се ушанчила ту и није више дозвољавала никакве уступке. Почела је битка за Бијело Брдо. Тактичком групом командује Славко Лисица, већ слављен по Купресу. Јавност се интересује из дана у дан шта се дешава, када ће се и та доминантна, важна тачка пронаћи. Новинари жељни сензација већ су га неколико пута "ослобађали". Али, папир је једно, а живот друго.

Прво је ослобођен Костреш, кључ контрак Бијелог Брда. Ослободили су га дијелови јединица 16. и 327. моторизоване бригаде, и 1. оклопне бригаде. И забрекла брава је начета - ускоро се након истих јединица предвођених батаљоном војне полиције Корпуса завијорио барјак Републике Српске на Бијелом Брду. Брзом акцијом, у којој је српску заставу на Бијело брдо дигао

баш батаљон војне полиције Првог крајишког корпуса, сломљен је отпор непријатеља за чије је повлачење најблажи назив - безглави бијег.

Оклоп на оклоп - пушка на пушку

Преко равнице, у којој су се разбашкарили Кораће и Ново Село, гледају се двије војске - испод обронака Бијелог Брда и Костреша Војска Републике Српске је мјеркала Брод, а обрнуто, хрватско-муслиманске снаге концентрисале су све што се из Посавине мјесецима повлачило према Сави. Данима је хрватска артиљерија "покривала" положаје Војске убитачном артиљеријом од 155 и 203 милиметра, а да о малим оруђима не говоримо. Обје стране су се надмудривале тенковима, минобацачима свих калибара, пјешадијским продорима. Дванаестог септембра ујутро почео је жесток напад Војске. Говоркало се - иде се на Брод. И стигло се до линије Поточани - Липнице, а а ослобођене су и Доње Барице. Ту се, затим, стало, јер и непријатељ је тврд противник, искусан након више од годину дана рата у западној Славонији. У борби су оклоп на оклоп, пушка на пушку, памет на памет. И изнад свега, у борби је жеља бораца Републике Српске да ослободе своју земљу.

Дуго је југозападно од Брода ишло повуципотегни. Ратовало се на све могуће начине, војска, ко војска спомињала је и сусретну тенковску битку. И Брод су "ослобађали" новинари неколико пута у жељи да се на туђој муци докопају славе. А ето, он је ослобођен једног октобарског предвечерја, када су Крњинци, подржавани једном бањалучком "панцир-јединицом", успјели да контролишу рафинерију у којој је непријатељ у брзини запалио само један танк. Већ око поноћи Крњинци су, мимо сваке логике, што је својствено само изузетним јунацима, ушли у сам град. Остали су на тој стражи до јутра 7. октобра, када је непријатељ, већ у јурњави, напустио град и дигао мост у ваздух, мислећи ваљда да ће из Брода почети инвазија у Хрватску. Апсурдно, јер до Саве су припадници Војске били своји на своме, а оно преко велике природне границе није њихово и немају намјеру да узимају.

Шестог октобра увече "Операција Брод" била је практично завршена. Борбена група сачињена од Крњинске бригаде, бригаде Вучијак - односно њеног Брођанског батаљона, дијелова 16. моторизоване бригаде, као и оклопна борбена група, стигла је у, тада, Босански Брод. Танк у рафинерији је горио, било је то ипак много мање штете него што се процјењивало. Срећа, многи тенкови били су пуни.

Како је почела завршна операција? Другог октобра дијелови Крњинске бригаде форсирали су Ободни канал код села Маринићи и уз прихват Прњаворске бригаде овладали котом 94. Трећег октобра по замисли пуковника Лисице формирана је борбена група од Крњинске бригаде, Бродског батаљона, дијелова Шеснаесте и оклопне групе. Одлука је била да се изврши пробој преко коте 93, у чему је кључну улогу одиграо Бродски батаљон.

Била је замисао да се иза леђа непријатеља, због јаког инжињеријског уређења, убаци диверзантска група дубоко у позадину, да дио снага врши притисак с чела. Борба је трајала шест сати, када је након дејства диверзантске групе и пјешадије, у акцију ступила и оклопна јединице. Форсиран је Ободни канал.

Развила се битка за Збориште које је било кључ операције. И непријатељ, углавном регуларне јединице Хрватске војске кренуле су у напад. У сусретној бици, зна се ко је био бољи - вјечити ратници Крајишници из Осињске и Прњаворске бригаде, подигли су побједничку заставу. Пут ка Броду био је отворен.

Иако је било могуће да се непријатељ око Горњих и Доњих Колиба бочним маневром одсијече, показало се да је то тврд орах. Добро укопане, наоружане и са тереном погодним за кружни маневар, јединице око Колибе нису се дале. Иако је већ 4. октобра овладано рејоном Горњих Колиба, а дан касније продужена активност и овладано рејоном Доњих Мочила, задатак посљедњег дана "Операције Брод" био је да се дође на сам циљ. И Крњинци су према замисли команданта операције јурнули "у чело" - кроз средину. Иза њих су остали Ново Село и Сијековац, а у два сата послијеподне јединице су ушле у рафинерију. Стигла је информација да из правца Ђакова иде једна колона хрватске војске, а и једна из Загреба са задатком да заузме виталне тачке на мосту. Захукталу машинерију звану Први крајишки корпус тада није могло ништа зауставити. На још читавом мосту владала је неописива гужва. Мали пропусни капацитет није могао да поднесе све "заинтересоване" за прелазак на другу страну. Нешто технике и људства хрватска војска је извукла скелама, а остало је, наравно, заробљено. Увече, како је већ речено, око шест сати, Босански Брод је био у рукама ослобођилаца. Те ноћи активиране су већ постављене мине и веза између два Брода, Славонског и Босанског, је пукла. Борбена група је била у самом граду, остале су га блокирале са свих страна. Посавина је била слободна, а Сава је, коначно, постала граница.

Милош ШОЛАЈА

Мартићевци на коридору

Ми, Крајишници, научили смо да будемо отворени, да се не сабијамо у уске границе. Да бисмо остварили тај циљ, пут и спој са матицом, није нас нико морао тјерати, нити извана нити споља. Али, свима који су то жељели, врата нису била затворена, могли су да дођу и да се укључе у борбу. Дио тих снага дошао је из Републике Српска Крајина и водио их је Милан Мартић. Било их је хиљаду и двије стотине. Тада смо процијенили да је то политички исправно. Јер, људи су говорили, када су дошли да се боре они из Вргинмоста, Бенковца, Книна, зашто не бисмо и ми.

СРБИН ЋУТИ ДОК СЕ НЕ НАЉУТИ

• Два мјесеца у непријатељском окружењу • На Видовдан првих шест камиона прошло коридором за Крајину

Није Посавац репа без коријена. Живе Срби у Посавини вјековима, имају своје херојске претке о којима се и сада, у дугим зимским ноћима, испредају приче. Посавином су протутњале многе буне против турског зулума, одавде су 1914. одлазили добровољци да се боре за слободу Краљевине Србије. У вријеме НДХ многи су одбили да потпишу прелазак на католичанство и одбјегли у шуму. Пробудио се поново српски инат по оној народној: Србин ћути док се не наљути.

Створена је Српска општина Босански Шамац. Још крајем априла и почетком маја, ослобођена су села Видовице, Јењић и Копанице. Оружје су добровољно предали Хрвати из Горњег и Доњег Хасића и Засавице. До краја је разоткривена хрватско-муслиманска завјера, дјело Изета Изетбеговића, блиског рођака Алије Изетбеговића, по којој у Босанском Шамцу никако није смјело да остане Срба. То су потврдили спискови за одстрел.

Побијеђен, непријатељ је признао гдје и када је требало да дођу "хосовци" и "зенге", кад је стигло прво оружје и одакле. Сазнало се да већ дуго у хрватским селима постоје минска поља, ровови и бункери. Тачним су се потврдиле и сумње да су одавно, под патронатом ХДЗ, многе фабрике у Посавини производиле дијелове за оружје намијењено хрватској војсци. Било је то у ратно прољеће 1992, кад се у цијелој Босни и Херцеговини распрсну дотадашњи живот и из парчића почело стварати ново ткиво - Република Српска.

Почетак љета донио је неизвјесност. Окружење је тешко. Модрича у усташким рукама. Непријатељ не мирује, напади и бомбардовања трају свакодневно. Пут за Србију је отворен, али узак. На домак Босанског Шамца, код Гребница, отворен је крвави фронт, који гута животе посавских младића. Није било друге, непријатеља је требало потиснути још даље, на домак, још у прошлом рату озлоглашеног усташког језгра, Домаљевца.

Са друге стране, ни Оџак ни Пруд не мирују. Немилосрдно минобацачима и топовима кидишу по Црквини, Милошевцу, Писарима. Милошевљани чак броје гранате. Почетком јуна набројали су хиљаду, али саопштавају да им не могу ништа.

Посавина већ има своје хероје: Црног, Лугара, Вука, Капију, Шмрка, Шмита, Букала, командире Љапу и Пола, а сви се слажу у једном: најхрабрији су Обудовљани.

Ипак, главна тема је офанзива Крајишника. Вијести тешко стижу, не долазе новине, а струје нема. Ипак, некако се прочу када је почела битка за коридор. Утврђен је и рок офанзиве, Видовдан. И заиста, уочи Видовдана, у Живкову Пољу, селу на локалном путу Шамац - Модрича, састали су се Посавци и Крајишници.

Јули мјесец доноси нове битке, нове побједе. 13. јула Крајишници су ослободили Оџак, пет дана касније, на територији бивше оџачке општине, српске јединице су избиле на Саву. Почело је утврђивање сјеверне границе Републике Српске.

Радмила ЖИГИЋ

БИЈЕЉИНА

МУСЛИМАНИ У ВОЈСЦИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

На посавском ратишту, раме уз раме са српским војницима, однедавно се боре и двије муслиманске добровољачке јединице из Бијељине.

- Ови људи овдје свјесно су одлучили да се прикључе Војсци Републике Српске и на тај начин покажу да су лојални српским властима. Они, као и ја сам, живе заједно са Србима у Бијељини, желе ту и остати и сматрају да им је мјесто у српској војсци. Муслимани су направили историјску грешку савезом са Хрватима и вјерујем да ће наш народ због тога испаштати - изјавио је приликом свечаног чина полагања заклетве старјешина муслиманских добровољачких јединица, мајор Сакиб Халиловић.

- Обзиром да на територији Источнобосанског корпуса и даље живе и лојални су грађани, велики број Муслимана, уз одобрење Главног штаба Војске Републике Српске, ми смо приступили формирању муслиманских јединица. Пошли смо од основних опредјељења да, ако су изразили лојалност овој нашој држави, они као грађани имају право и обавезу да је бране. Стога смо се одлучили да формирамо ниже јединице, водове и чете и да их упутимо на ратиште, искључиво на просторе окренуте према Хрватима. Пошто смо ми у Крајини од почетка имали доста Муслимана у својим редовима, и дан-данас се боримо да тај њихов потез и ватрено крштење буду поступнији и да се изгради повјерење наших бораца према њима. Не бих желио да буде на почетку неких сумњичења у њихову лојалност, борбеност, итд. Ја сам убијеђен да ће они, нормално наставити живјети у овој средини и да ће тај дио обавезе коректно да одраде. Има доста њих који су се добровољно јавили, ми ћемо да наставимо с том праксом, каже се у изјави команданта Источнобосанског корпуса пуковника Новице Симића, датој на конференцији за штампу која је одржана поводом формирања муслиманске јединице у Семберији.

Према првим сазнањима, српски војници су исказали изузетно позитиван однос према својим новим саборцима. Највише проблема добровољцима муслиманске националности за сада причињавају њихова сабраћа, милитантни дио бијељинских муслимана, који породицама добровољаца пријети насиљем.

Власти бијељинске општине чине све да заштите породице муслиманских добровољаца од њихових сународника и омогуће им безбједан одлазак у српску војску.

Радмила ЖИГИЋ
Томислав ПЕРИЋ

Ослобођење Јајца - једна од највећих побједа

ОПЕТ ЉУТИ КРАЈИШНИЦИ

• Мјесецима су око Јајца вођене жестоке борбе, а онда се у пет дана све сломило • Јединице Војске Републике Српске су ушле у град • Ослобођењем Јајца јужна граница Републике Српске добија јасније контуре

Јајце. Много симбола у једном граду, у њему је настала средњовјековна Босна и друга Југославија.

Још с почетка маја Срби су из Јајца једноставно нестали, готово преко ноћи. Борбе у новопризнатој "сувереној, независној, грађанској Босни" увелико су бјесниле. Некако у исто вријеме одвојила се Југославија од Републике Српске, настајала Војска од људи "својих на своме", стварао се и пробијао "коридор". За Јајце, ето тако, није било времена.

Убијени резервисти у Бареву били су међу првим жртвама босанскохерцеговачког рата. Сви су се и тада надали да ти сукоби неће бити тако сурови какви су били. А ето, надања се нису испунила.

Јајце је мјесецима живјело у окружењу са три стране. Конвоји су пролазили шумским путевима према Травнику, довлачила су се појачања, док је политика у Јајцу врила. Телевизијски студио и Радио-Јајце дуго су покушавали да прикрију сукобе који су из тињања прерастали у отворену мржњу. Коалиција "хрватског цвијећа" и ХВО ипак је трајала доста дуго, док представника муслиманских власти није потпуно нестало из зоне утицаја. Да су и једни и други одсјекли струју из "својих" електрана непотребно је и говорити.

> Главни штаб Војске Републике Српске поводом великог војничког успјеха - ослобођења Јајца, упутио је честитку борцима и командантима 1. и 2. крајишког корпуса у којој се каже:
>
> **Војницима и старјешинама Првог и Другог крајишког корпуса и Вама лично, Главни штаб Војске Републике српске упућује војничке поздраве и честитке за ослобођење града Јајца. Ово је још једна потврда јунаштва и потпуне оданости храбрих Крајишника историјским интересима српског народа. Увјерени смо да ће поносни и слободољубиви Крајишници и даље бити упорни борци за част, достојанство и слободу српског народа све до остварења праведног и трајног мира. Покољења ће знати да цијене вашу витешку борбу и њене резултате.**
>
> **Желимо вам нове успјехе у праведној борби нашег народа.**

У војном смислу, Јајце је тврд орах. Литице и уски прилази. Град смјештен на водопаду Пливе у Врбас, опасан је тунелима и мостовима. Природа је ту била највећи стручњак за фортификацију. Био је то својеврстан изазов и за борце и за команданте. Дуго је Војска водила борбе на фронту од 70 километара, потискивала добро укопаног и бројнијег противника буквално метар по метар. Врлетима Голе планине, испресијецане минским пољима, бункерима и богазама било је скоро немогуће проћи. У Шебезима, поред Барева, након једног терористичког препада остало је покошених 19 момака. Непријатељ је за то вријеме тукао безобзирно топовима великог калибра Мркоњић-Град, Шипово, "тражио" артиљеријом Доњи Вакуф, Бочац и друга мјеста. Иза њих су остајале невине цивилне жртве.

Акција је почела

Договарало се и планирало, све до недјеље 25. октобра, ујутро. Акција је кренула, а навече је отишла вијест да се српска тробојка вијори на кули. Вијест није била тачна, али је произвела масовно исељавање људи из Јајца према Травнику, иако су их "њихов" радио и телевизија увјеравали да за евакуацију нема разлога. С цивилима су нестајали и наоружани борци, много их је било из Санице, Приједора, Козарца, Санског Моста, Кључа - махом муслимани. Те недјеље се стигло до Врбице, пола Текије и до аутобуске станице. Дан касније, понедјељак, стигло се до техничке школе. У сриједу су се у борбама истакли Осињци и Прњаворчани, а стигла је и војна полиција Првог крајишког корпуса да зада завршни ударац непријатељу. Док се с југа борило у граду, "ломио" се фронт на Царевом пољу. У четвртак су се, негдје иза подне, спојила крила - Прва мјешовита противоклопна бригада са 17. лаком из Кључа. Било је ту бораца Шесте крајишке из Санског Моста, па 19. и 11. бригаде, и Бањалучани и Шиповљани, па тенкисти. Многи су дали допринос у ослобађању Јајца.

Јајце није много порушено у овим борбама. Поштовала се наредба о чувању културних и вјерских објеката, а одмах су постављене и страже. Требало је два дана да Војска уђе у електране "Јајце 1" и "Јајце 2". Турбине су неоштећене само нешто покиданих жица. Давно су грађене и недовољне. Али сада када Крајина нема струје, много значе. Већ прве процјене говоре да ће брзо "ускочити" у систем, да ће из њих потећи струја. Војска је кренула даље, преко Дивичана, Бешпеља и Добратића да коначно ослободи своје и стане на гранични камен Републике Српске.

Милош ШОЛАЈА

Обука друге ратне генерације младих регрута

ДОЗВОЛИТЕ... И МИ СМО РАТНИЦИ

• Војници веома заинтересовани за обуку • У новој генерацији има доста добровољаца и пристиглих са ратишта • Из обуке избачено све оно што тренутно нема везе са ратом • Војнички рок траје само осам мјесеци

Ових дана у Касарни "Војвода Степа Степановић" у Бијељини на први поглед све изгледа мирнодопски, што би војници рекли - по правилу службе, мада коју десетину километара даље бјесни крвави рат. Круг је беспријекорно чист и уређен иако дневно касарном продефилује велики број семберских ратника пут мајевичког или брчанског фронта. У овој касарни обучавају се млади војници Војске Републике Српске. То су младићи рођени 1974. године из општина Бирча, Подриња, Семберије, Мајевице и Посавине.

- Војници су веома заинтересовани за обуку. Са доста лакоће савлађују програм и осјећам да једва чекају да се нађу на ратишту. Изузетно су мотивисани и желе што више да науче. Осјећа се ријешеност ове генерације да максимално допринесе борби за слободу наше Републике. Спретни су и сналажљиви, физички добро припремљени, а неки су дошли на одслужење војног рока директно са прве борбене линије. Они су и најпажљивији, каже потпоручник Перо Глигић, искусни борац и старјешина, који је неколико мјесеци ратовао на Кордуну. Два пута је био заробљен. Једном је размијењен, а други пут је успио умаћи непријатељу. Циљ му је, истиче, да младе војнике обучи да иду правим путем и да је рат веома озбиљна ствар.

На ратишту нема поправног испита

Старији водник Младен Ђурић, такође, има богато ратно искуство које у обуци преноси на млађе. Био је у Сарвашу и на Батини, на ратиштима гдје је непријатељ на веома подмукао начин постављао мине, а слично је и на ратиштима у зони одговорности Источнобосанског корпуса.

- У овој генерацији има доста добровољаца, а и војника који су дошли са неког ратишта. Добро су упознали непријатеља и то борбено искуство преносе на остале војнике. Специфичан је ово рад, јер неким војницима су породице у близини прве борбене линије, гдје непријатељ пали и масакрира, некима су и погинули, па треба имати и довољно такта и искуства у раду са њима. Сва искуства бораца овога рата користимо у настави. Говоримо им на шта све могу наићи на ратишту, какав је непријатељ, а посебан акценат је у раду са минама, пјешадијским наоружањем и артиљеријом, истиче старјешина Ђурић.

старији водник Младен Ђурић

Радни дан младих војника изгледа као и у свим армијама у вријеме мира: устајање, фискултура, смотра, настава, ручак, одмор и повечерје. Дакле, све је испланирано, а из обуке је избачено све оно што за тренутне ратне прилике нема неког значаја.

- Санитетској обуци, такође, придајемо велику пажњу. Неки су, у правом смислу ријечи, дјечаци и боје се крви. Циљ нам је да их навикнемо на оно што ће видјети на фронту, да се не уплаше рањеног друга и свих оних ратних страхота. Тај дио обуке проводе љекари, додаје Ђурић.

Војник Младен Обреновић, из Сувог Поља код Бијељине, каже да на ратишту нема поправног испита. Тамо се не смије гријешити. Он то добро зна, цијело љето био је на ратишту са оцем Тришом. Бранили су релеј "Мајевица" на Столицама. Добра сарадња са осталим борцима и придржавање правила заштите на фронту спасила је животе многима. Слично прича и Мирко Трифковић из легендарне Смолуће.

Многи су већ искусили прву линију

- Скоро три мјесеца били смо у окружењу. Дан-ноћ непријатељ туче и настоји да нас уништи. Једном су отворили праву ураганску ватру и артиљеријом нас тукли десет сати. Били смо добро укопани и нико од Смолућана није био нити огребан. Овим мојим новим друговима кажем да се ров копа тако да се у њему може остати жив ако непријатељ и директно погоди. А остало на фронту... тешко. Крв, к'о крв. Испочетка све ужасно, али се послије навикне на све, каже Мирко.

Александар Видаковић из Шамца настоји да се што боље оспособи за ратиште, а ситуација је тако озбиљна да се осим марљивог рада другачије не може понашати. Војник Проко Почуча, Зворничанин, уписао се на факултет, а универзитетску салу и предавања професора замијенио је војничким полигоном и старјешинама:

- Могао сам прећи у Србију и мирно студирати, али нисам хтио. Отац, мати и сестра су у Зворнику, у граду у чијој близини трешти од граната и снајпера. Моји другови из зграде су на ратишту, тамо гдје непријатељ бјесомучно напада сваког дана. Моје мјесто је са њима, јер какав бих био човјек да мирно пресједим рат а сви моји да буду у невољи. Хоћу да се свијетла образа вратим у Зворник, заједно са осталим младим војницима из мога града.

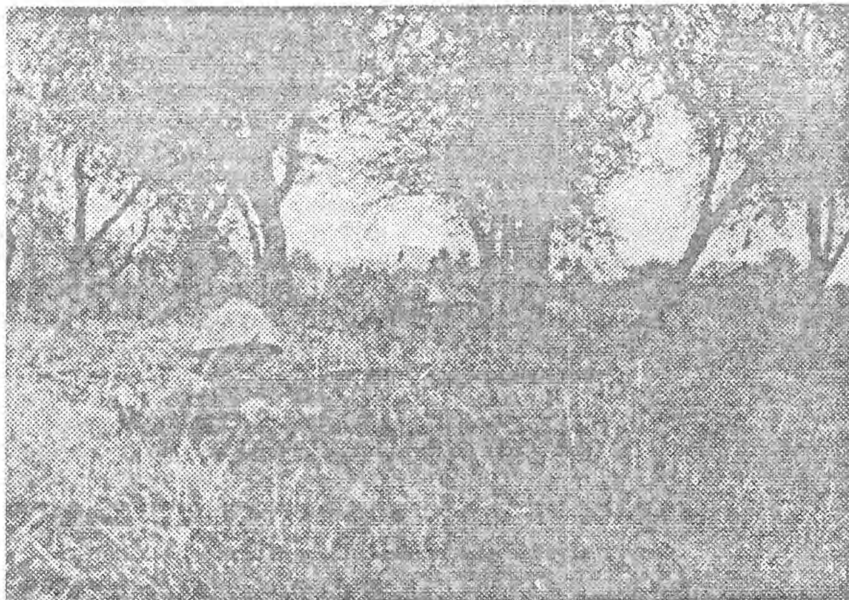
Двојица десетара, Небојша Продановић из Којчиновца и Миодраг Обреновић из Магнојевића, такође су прекаљени борци. Тек што су прошле године одслужили војни рок у бившој ЈНА, почео је рат. Без двоумљења су се прихватили

оружја. Сада, као искусни ратници, обучавају младе војнике. Са доста пажње изводе наставу и имају разумијевања за њих, јер су само годину дана старији. Небојша је борац са Вуковара, а Миодраг са Градачца. Ови младићи из друге генерације регрута Војске Републике Српске бољих учитеља нису могли ни пожељети.

Учи се и у слободно вријеме

Писма дјевојака, телефонски разговори и посјете, у ово ратно вријеме су ријетки, али и најдражи. Излазак у град их много не интересује јер желе да и у слободном времену нешто више науче. Када смо полазили из касарне, млади војници су се постројавали за ручак. Само који часак прије били су блатњави и уморни, а, ево, у строју су беспријекорно уредни. На јеловнику био је прави војнички пасуљ, са кобасицом и салата.

Код капије видјесмо двије дјевојке из Посавине. Чекају своје војнике. За љубав, поготову војничку, препрека нема. Мало ће порazговарати са њима па до ноћи морају бити код куће. Из неког семберског села дошле су и двије жене, мајке. У торбама понуде за њихове јуначине. Знају, рекоше, да је њиховим синовима и осталим војницима овдје добро, али су зготовиле нешто домаће, што синови, млади војници, посебно воле. Понуде из мајчиних торби војници ће подијелити са друговима, јер некима, због рата, нико не може доћи у посјету. Тако, ваљда од памтивијека, Српска мајка, носи за војником преобуку и нешто да презалогаји. Њима није ништа потребно, али мајка, к'о мајка - жели видјети сина.

Детаљ са обуке младих војника

Ови голобради Бирчани, Подрињци, Семберци, Мајевичани и Посавци, док се буде сушила боја на овим новинским редовима, биће, вјерујемо, на неком ратишту, јер је обука при крају. Убијеђени смо, по ономе што смо видјели у бијељинској касарни, биће добро оспособљени, храбри и одважни. Упамтиће савјете старијег водника Ђурића да се све своди на знање кретања на ратишту и отварање ватре кад треба и куда треба. Неки ће, вјероватно, у рову бити са оцем, братом или комшијом, а неки, као они што су избјегли из завичаја и уточиште нашли у Семберији, раме уз раме са својим новим пријатељима. Биће заједно. Своји на своме.

Т. С. Н.

Обраћање команданта Теслићке бригаде, потпуковника Дејана Билановића својим борцима пред борбу за Црни врх

НЕ СМИЈЕМО СТАТИ

- Храбри борци Теслићке бригаде! Обраћам се вама којима безгранично вјерујем.

У свим досадашњим борбеним дејствима извршавали сте све постављене задатке и обавезе, јер сте кренули у овај наметнути рат да браните српску нејач, своје достојанство, част и понос. Вашим успјесима у борби против усташко-фундаменталистичких снага одају признање не само народ теслићког краја већ и шире. Међутим, усташко-фундаменталистичка неман је само ошамућена и није дотучена до краја.

Да ли сада стати?

Да ли стати ради појединих ратних профитера, да ли стати ради појединих српских издајица, да ли стати ради оних који се у овом времену боре за фотеље?

Не смијемо стати ради наше браће који дадоше своје животе, ради наших рањених бораца и мучки убијених и мучених Срба широм Републике Српске.

Наша обавеза и света дужност је да ослободимо и најмањи дио српске земље, а када дође дан коначне побједе поштени српски борци судиће свим ратним профитерима, издајницима, дезертерима... Кукавице и издајници у стању су наћи хиљаду разлога да би оставили свога брата и српског борца када му је најтеже.

Зато, прије свега, као Србин, а затим као ваш командант, позивам све Србе да стану у борбени строј и да усташко-фундаменталистичку неман докрајчимо. Немојмо дозволити да нас било ко разједињује разним лажима, дезинформацијама и ситним пакостима. Ми морамо побиједити. Ми морамо ослободити српску браћу која служи непријатељу као робље, ми морамо побиједити да нас наша дјеца сутра не проклињу.

На српском гробу наши преци нису утиснули без значења четири слова "С" - "Само Слога Србина Спасава".

Безгранично сам убијеђен, као увијек до сада, да ћемо и кад нам буде најтеже стиснути наше борбене редове, нанијети одлучујући ударац усташко-фундаменталистичкој коалицији и извојевати коначну побједу. Боље је и часно погинути бранећи српску част и понос, него кукавички живјети у Алијиној, исламској Босни.

Смрт усташама, зеленим береткама, ратним профитерима, издајницима и дезертерима!

Слобода часном и храбром српском народу!

Зворник

РЕНЕСАНСА РАТНЕ ПРИВРЕДЕ

Привреда у српској општини Зворник ради упркос ратном окружењу - Близина Југославије, на чије је тржиште и наслоњена овдашња привреда, омогућује пласман производа и доходак за егзистенцију радника

Рат траје, воде се жестоке борбе, али, ваљда зато што смо навикли на "мирније" дане, све више размишљамо о ономе што није рат. Када и како почети с производњом?

У Зворнику привредни колективи и нису прекидали производњу током досадашњег ратног периода. Индустријска зона у Каракају, заправо, од почетка је ван домашаја непријатељских јединица. На подручју ове општине, иако са знатно смањеним капацитетом и бројем запослених, успијевају да раде и обезбиједе егзистенцију својим радницима.

Нови производни програми

Има, међутим, и привредних организација које су отишле корак даље са новим производима, утирући пут у сигурнију будућност. Нови производи и програми ничу у "Бирач-холдингу" (Глиница), "Металном", "Универзалу".

Прије неколико дана из козлучке "Витинке", послије шест мјесеци прекида, кренула је производна трака са соковима. Сада се овдје, уз минералну воду, производе "кола" и "наранџа", а ускоро стартује и производња ђуса. Дневно се произведе 17.000 литара сокова. Како вели директор "Витинке", Раденко Ристић, сви ови производи имају обезбијеђен пласман. Проблем је једино у прибављању амбалаже, јер је "Витинка" на тржишту бивше БиХ изгубила неколико стотина хиљада боца.

И зворнички металци имају пуне руке посла. Њихови капацитети највише раде за тржиште у СР Југославији. У производном програму "Металног" најатрактивнији производи су улазна врата, цистерне за воду и челични контејнери. У овој фирми истичу да ускоро треба да обнове послове у либијској луци "Мисурати", који ће, како предвиђа вршилац дужности директора Рајо Јанковић, донијети колективу добру зараду.

Оживљава и мала привреда

На посао су прионули и обућари. Мали колектив од педесетак радника, вишегодишњи привредни синоним зворничке општине, у својим старим халама у Каракају, производи лубове и ђонове за обућу. Ових дана је новосадској "Авали" и румској "Фрушкој Гори" испоручено 16.000 пари лубова, а договорена је испорука 40.000 лубова београдском "Спорту".

- Посао са "Фрушком Гором" обострано је користан. Ми њима на вријеме квалитетне лубове и ђонове, а они нама сировину коју ми иначе не бисмо могли добити из увоза. Сматрам да би се далеко више могло урадити да је платни промет уреднији и да нема проблема са царином - истиче Драган Милетић, директор "Дрина-обуће".

Зворнички привредници савлађују порођајне муке ратне привреде лакше од осталих, прије свега, због близине Србије и Југославије, на чија тржишта је овдашња привреда и прије била упућена. На овај начин зворничким колективима је омогућен како пласман производа, тако и доходак за егзистенцију радника и ратника.

Миленко ЛАЗАРЕВИЋ

Привреда и у рату мора да ради: Боксит свакодневно стиже у "Глиницу"

ПОЗИВ НА САРАДЊУ

Пред вама је први број листа Војске Републике Српске "Српска Војска". У овим, за све нас, тешким временима учинили смо све да се у листу нађу прилози који сликом и ријечју дочаравају стварност у којој се налазимо.

Надамо се да ће наш лист, у вама стећи своје читаоце, али наћи и сараднике.

Зато позивамо све припаднике Војске, и све наше читаоце, а посебно новинаре, фоторепортере и културне раднике да нам шаљу своје прилоге.

РЕДАКЦИЈА

Са припадницима Прве оклопне бригаде пуковника Ратомира Симића

ЉУДИ ГВОЗДЕНОГ МОРАЛА

• Тенкисти су увек тамио где је најтеже и никада нису заказали • Ратно другарство војника и старешина чини основ снаге јединице • Похвале за младе старешине

Тенкисти су одувек били борци нарочитог кова, наоружани високом свешћу, патриотизмом, топлим људским односом и надасве веома стручним квалитетима, због чега се од њих и могло очекивати пуно. Њихова одлучност и храброст искovани у посебан тенковски морал, условљен затвореношћу простора у тенку и оклопном транспортеру, усмерила је посаде да живе и раде као сложна породица, чврсто ослоњени једни на друге, градећи тиме праве другарске и војничке односе.

Увек где је најтеже

Јединице Прве оклопне, раније 329. оклопне бригаде, били су прва снага која је прешла реку Саву и ухватила се у коштац са хрватским оружаним формацијама у западној Славонији. И тада, као и након извлачења на територију Крајине, како каже командант бригаде пуковник Ратомир Симић, тенкисти су увек били тамо где је најтеже. "Делови наших јединица били су основна ударна снага при ослобођењу Дервенте, начелник штаба бригаде, а сада командант Источно-босанског корпуса пуковник Новица Симић дао је изузетан допринос пробоју "Коридора" - каже пуковник Ратомир Симић, веома задовољан својим тенкистима и додаје - "Тенкисти наше бригаде дали су значајан допринос у ослобађању Оџака, Босанског Брода, елиминисању упада групе терориста "Бербир" на подручје Градишке, али су и данас веома активни на Орашју, Градачцу, Јајцу и Теслићу."

Нема сумње да су тенкисти Прве оклопне бригаде дали изузетан допринос ослобађању бројних места у Посавини и били значајна подршка пешадијским и моторизованим јединицама. При извршавању тих задатака посебно су се истакле јединице капетана I класе Барише Бајића, капетана Драгана Вуковића, поручника Миле Вуковића и бројних других старешина, али и бораца Бригаде.

Бригада је поред осталог била и окосница формирања Прве тактичке групе у чијој се команди налази највећи број њених старешина и војника. Ова тактичка група, којом сада командује потпуковник Мирослав Банђур, је свакако дала значајан допринос потпуном обезбеђењу северних граница Републике Српске на реци Сави.

Говорећи о борбеном моралу припадника оклопне бригаде, потпуковник Љубинко Катић, помоћник команданта истиче:

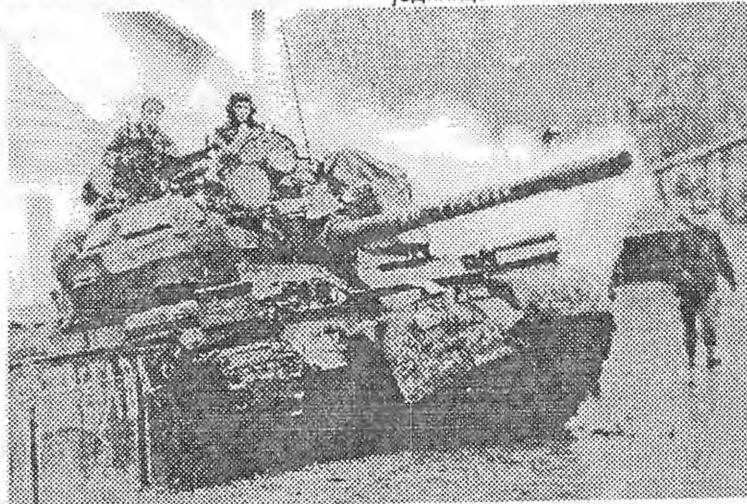
- Тенкисти су веома сложни борци, јединствени и упућени једни на друге. Међу њима владају присни другарски односи. На то их напросто упућује заједничко извршавање задатака, што није случај у другим родовима војске. Тамо где су дошли наши тенкисти, посао је урађен сигурно и темељито, подразумевајући добро садејство са артиљеријом и пешадијом. Све старешине наших јединица непрекидно раде на изградњи и јачању борбеног морала, тим пре што су током борби у Републици Српској били принуђени да раде самостално или у саставу привремених састава.

Позадинско обезбеђење оклопне бригаде је свакако веома сложен и надасве одговоран задатак. Ради се о јединици за коју је потребно обезбедити велике количине горива и муниције, па је она изузетно велики потрошач. То није нимало лак задатак и захтева пуно посла и добру организацију позадинског обезбеђења.

- Оклопно-механизовани састави какве ми образујемо из бригаде најчешће су током неколико последњих месеци дејствовали на потпуно одвојеним правцима. Било је доста позадинских проблема на тако широком фронту, али смо их успели правовременим планирањем успешно решити. Нема проблема у снабдевању храном и то смо разрешили.

Најбоља изјава је: погодак у циљ

Једна од најуспешнијих јединица у протеклим борбама је свакако јединица капетана I класе Барише Бајића за коју његове старешине имају само речи хвале. У јединици су све храбри борци, који као један делују у реализацији заједничких задатака.

Тенкисти у акцији

Ништа мање успеха у борбама није постигла ни јединица капетана Драгана Вуковића у којој су све искусни борци, који су прошли готово сва ратишта и били главни ослонац многих команданата у реализацији задатака. Покушали смо са њима разговарати, али су сви одбили, говорећи да њихове изјаве пишу

прецизне гранате у циљу. Ипак, командант Вуковић истиче:

- Наша јединица је успешно извршила све задатке и, захваљујући храбрим борцима, ни један нам се задатак није отео. То је плод заједничког рада. Овде се људи добро познају и већ више од годину дана проводе у јединици ратне дане.

Јединица поручника Милана Бабића је готово на свим ратиштима показала висок степен борбене спремности и успешности у извршавању задатака. "Највеће заслуге у протеклим борбама имају моји борци", каже скромно поручник Бабић и додаје: "Нема добрих команданата без добре војске. То је јединство колектива, којем се мора непрекидно тежити..."

Тенковске посаде су одувек представљале основно језгро на којем се градило опште јединство. Истовремено, посаде тенкова и транспортера биле су места за потврђивање сваког појединца, а од спремности, стручности и храбрости зависила је и убојитост тенка и оклопног транспортера. Зато се у свим јединицама посебна пажња посвећује непрекидној обуци и васпитању посада, без обзира што рат траје.

Према оценама бројних старешина и бораца у оклопној бригади сви се, готово без изузетка, са посебним пијететом присећају недавно погинулог старијег водника Милорада Јањетовића и других храбрих бораца тенкиста, који су својим животима цементирали слободу и достојанство српског народа на овим суровим крајишким просторима.

Старешине посебно истичу храброст и способност млађих старешина бригаде: водника Милорада Јериловића из Бањалуке, Ратка Ратковића из Романоваца, водника Бошка Тадића из Лакташа, водника Драга Богдановића и друге који су постали оличење храбрости, поштења и поноса тенкиста бригаде.

И данас тенкисти бригаде снагом тенковских топова и покретима оклопних транспортера чине основну ватрену и маневарску снагу наших јединица код Орашја, Градачца, Теслића, Влашића, Јајца и других кризних жаришта Крајине. Уосталом тенкисти су увек тамо где је најтеже и они се тога не боје.

Милован МИЛУТИНОВИЋ

Са свечаности Војске Републике Српске

ИЗДРЖАЋЕМО ДО КРАЈА

Ни невријеме, прво ледена киша ношена јаким вјетром а онда и снијег, није јуче на Црепољском, некад познатом излетишту Сарајлија, могло омести славље српских бораца: у предаху између двије борбе полагали су свечану заклетву Војске Републике Српске.

Из стотине грла младића од осамнаест па до "ветерана", оних са шездесет и којом годином више, што с пушком у руци одважно бране кућни праг и Републику Српску - ориле су се ријечи заклетве:

"Кунемо се чашћу и животом да ћемо бранити и одбранити нашу нову републику", одјекивало је Црепољским, брдима изнад Хреше, Довлића, Вучје Луке, Биоског, Мокрог...

У строју артиљерци и пјешадијци - борци Четвртог артиљеријско-мјешовитог пука Сарајевско-романијског корпуса.

Борац до борца, комшија до комшије, брат уз брата, кум крај кума: Ратко Нешковић, Ратко Мрковић, Душан Бољановић, Витомир Вуксановић, Зоран Павловић, Ненад Гузина, Славко Вучичевић, Зоран Букера, Саво Јасика, Бранко Вуксановић...

Међу најмлађима је деветнаестогодишњи Борислав Нововић, а међу најстаријима Саво Вуксановић, шездесетогодишњак који, како рече, не признаје године, не осјећа старост.

"Не", рећи ће. "Напора има, биће их још, јер иде зима, али све се може издржати. Битно је имати вољу."

И има је, и не само он него сви који су се нашли у овом строју. Без обзира на године, животно доба.

Сви мисле исто - рат који су Изетбеговић и његови истомишљеници наметнули српском народу мора донијети слободу. Вијековима су ови простори били српски, тако мора и остати. Ово је српска земља - српска општина Стари Град.

"Заклели смо се данас свом народу. Има ли ишта гордије", говори борац Витомир Вуксановић, Прачанин, љекар по занимању. "Али заклеле су нас и наше мајке, супруге и нејач, кад смо се лаћали оружја и полазили у рат, да морамо одбранити ове наше просторе - Прачу, Подграб, Црепољско, Хрешу, Довлиће, Биоско, Вучју Луку..."

Слично је говорио јуче овим борцима и Драгојло Тошић, њихов командант:

"У рату који водимо постижемо успјехе. Заокружујемо српску територију, стварамо српску Војску. Ви сте на том плану дали велики допринос. Истрајте до краја. С вјером у Бога, до побједе - казао је Тошић својим борцима, док су поносно стајали у строју.

Ни киша, јак сјеверни вјетар и снијег нису могли омести ово славље. У предаху између борби српски борци Четвртог артиљеријско-мјешовитог пука заклели су се своме народу - чашћу и животом да ће му донијети слободу.

Има ли ишта узвишеније од тога?!

Милан НОГО

Сусрет за незаборав

И БАКА САВА БРАНИ СЕЛО

Село Притока, десетак километара далеко од Бихаћа и пакла рата. Само стотину метара од прве борбене линије и мјеста раздвајања двије зараћене стране, налази се трошна кућа. Уз њу ров, а у рову, старица Сава Кљајић. Осамдесет и седам година превалила је преко већ оронулих леђа, али ни то јој не смета да већ готово шест мјесеци са Лазом, Пером, Младеном... и осталим сељанима, дежура код пушкомитраљеза са цијеви упереној према онима којима је баба Сава, све до јуче, неизмјерно вјеровала.

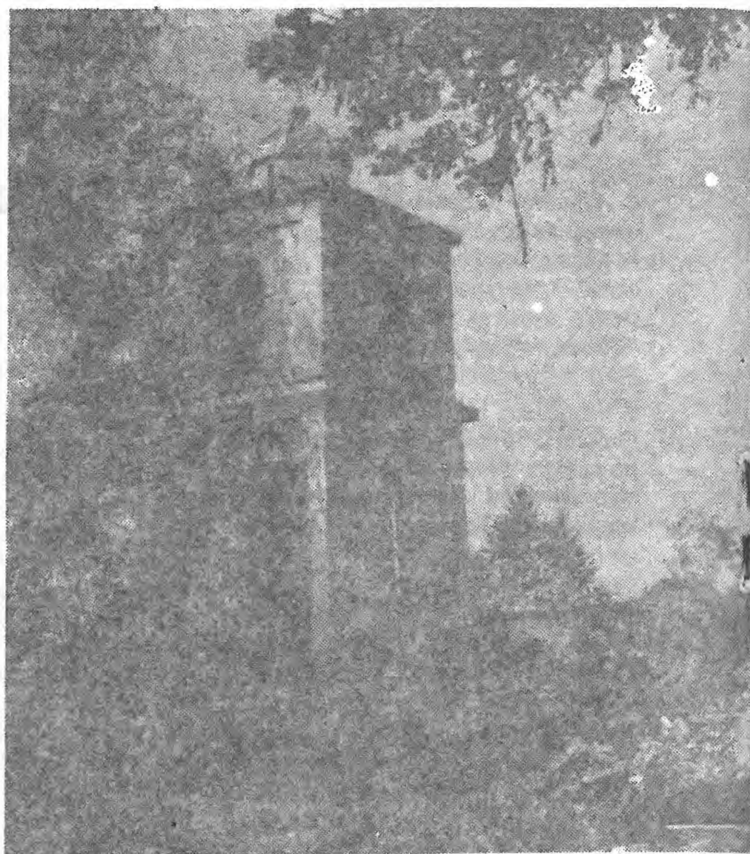
- Бог им не д'о шта су све урадили. Зар смо ми Срби то заслужили? Чували смо их к'о мало воде на длану, а они се годинама припремали за бој. Припремали су се за рат онда када смо им највише вјеровали. Све ће их стићи. Прво ће их Бог казнити, а онда ће их стићи и наша клетва. Морају једном за свагда знати да се са српским народом не може више поступати онако како је вјековима рађено. Схватиће наши непријатељи да се ми у ствари боримо само за оно што је наше и ничије друго. Схватиће још пуно тога другог, али ће им бити касно. Изгубиће све, а највише својих људи које је Алија гурнуо у борбу и пут без повратка. И нека. Што су тражили то ће и добити.

Рече ово старица Сава и оде на починак. Јутро је било кишно и прохладно, а протеклу ноћ није ни ока склопила. Граната јој је разнијела шталу и уништила оно мало блага што га је за зиму чувала.

Славиша САБЉИЋ

Српски борац са заробљеном турском заставом у ослобођеном Броду

Усташе су рушиле све што је српско: Порушена православна црква и оскрнављено гробље

Српски војници у ослобођеној рафинерији у Броду коју су усташе непосредно пред бијег покушале потпуно уништити

Једини
кога су
обзира

ФОТОРЕПОРТАЖА

"Коридор 92" - Брод

Коридор - пут живота, који повезује српске крајине са Семберијом и Србијом био је слободан још за Видовдан. Био је то највећи поклон за славу Војске Републике Српске.

Али требало је још доста тога уредити. Требало је ослободити српску Посавину и омогућити повратак многих који су побјегли пред усташким терором. Требало је ослободити заточене и мучене. Кључ Посавине био је Брод. Храбри Крајишници и Посавци под командом легендарног пуковника Славка Лисице и тај задатак су обавили у свом стилу: беспрекорно.

Снимили: Р. Ћуковић и М. Шукало
Текст: Б. Ђурђевић

Наши тенкисти су и овај пут однијели побједу над усташким оклопним јединицама

...це Војске улазе у Оџак из ...усташе побјегле главом без

СТЕЈТ ДЕПАРТМЕНТ О КРШЕЊУ МЕЂУНАРОДНОГ ХУМАНИТАРНОГ ПРАВА У БИВШОЈ СФРЈ

Насиље над правдом

• Ужурбане припреме америчке администрације на прикупљању примјера кршења међународног хуманитарног права у бившој Југославији • У извјештају Стејт департмента заборављени злочини над српским народом • Свједоци против Срба - борци из усташких јединица • Срби апсолутни кривци • Именовање појединаца је именовање народа

Шестог октобра, на основу Резолуције 280 Савјета безбједности ОУН формирана је Комисија која ће испитивати ратне злочине на територији бивше Југославије. Генерални секретар УН Бутрос Гали одлучио је да Комисију сачињава пет чланова и да њено сједиште буде у Женеви.

Формирању ове Комисије претходило је неколико синхронизованих акција: извјештај "Хелсинки воча" "Злочини у Босни и Херцеговини" на 158 страница са документима и подацима, Томпсонов извјештај, извјештај Тадеуша Мазовјецког о кршењу људских права у бившој СФРЈ и на првом мјесту извјештај Сједињених Држава, или тзв. Бијела књига америчке владе, под насловом "Бивша Југославија: озбиљна кршења Четврте женевске конвенције". Сједињене Државе су овај Извјештај поднијеле Савјету безбједности УН 22. септембра одазивајући се на Резолуцију 771 у којој се тражи од држава - чланица свјетске организације да извијесте о кршењима хуманитарног права у бившој Југославији.

Осим што се у уводу позивају на Резолуцију 771, састављачи Извјештаја настоје да под одговарајуће параграфе Четврте женевске конвенције од 12. августа 1949. године подведу све видове кршења хуманитарног права у бившој Југославији као "етничко чишћење", "масовно присилно протјеривање и депортовање цивила", "хапшење и злостављање цивила у заробљеничким логорима", "дивљачко пустошење и уништавање имовине", "свјесно убијање", "мучење или нехумано понашање", "лишавање цивила или ратних заробљеника права на фер и регуларно суђење", итд.

У уводу се такође каже да су Сједињене Државе "до информација изнетих у овом Извјештају дошле из разних извора, укључујући исказе очевидаца који су пренети Сједињеним Државама". Истина, наглашава се у Извјештају: "Пошто су новинске вести често непроверене и често се своде на гласине, Сједињене Државе су описале само оне извештаје из јавних гласила у којима репортер тврди да је он (она) лично био очевидац кршења међународног хуманитарног права".

Све би то било озбиљно, врло озбиљно, када би се одиста заснивало на ономе што јесте доказ, када би иза примјера кршења међународног хуманитарног права стајало то што јесте аргументована, провјерена и доказана чињеница, истина којој не недостаје бар један од основних елемената, а то је логичност.

Мада иза овог Извјештаја стоји влада Сједињених Држава, једна моћна свјетска сила, управо зачуђује збрчканост, концепцијска дисхармонија текста, одсуство структуре, организације и смисла за документ. Ређају се датуми без реда, прескачу читаве географске области, нема сигурности у опису примјера, нема правничке сигурности и мјере. Као да је овај Извјештај писао неко коме је ово била посљедња рупа на свирали, чији је циљ само једно - оптужити српску страну искривљавањем истине, увођењем логичког нереда, дати форму званичног документа једном спису који је готово случајно настао и чија је једностраност очаравајуће безнадежна.

Од 53 примјера кршења међународног хуманитарног права чак 50 примјера односи се на српску страну, а само у 3 случаја прекршиоци су Хрвати или муслимани.

Зар се одиста може узети за озбиљну ствар документ који се темељи на таквој правдољубивости и истинитости? Да до састављача овога Извјештаја није допрла ниједна слика о трагедији српског народа у бившој Хрватској и бившој Босни и Херцеговини, тешко је нормалном човјеку повјеровати. Од свега, дакле, што се Србима у овим бившим републикама заједничке нам државе догађало, од свих облика страдања којима су били изложени, и која се над њима још увијек извршавају, од свих видова сатанских мучења, до Сједињених Држава и њених званичних органа, који стоје иза овог Извјештаја, допро је глас о томе да је "више десетина жена смјештено у прегрејан метални хангар који је раније, изгледа, служио као складиште муниције у

Запад је ово прећутао: Масакрирана четворогодишња дјевојчица у селу Сердари код Котор-Вароши

некадашњој касарни Југословенске армије у Чапљини", да су "српски цивили, укључујући једну трудницу и старице и старце, били тучени у некадашњој касарни југословенске војске 'Виктор Бубањ' у Сарајеву која сада служи као логор којим управљају босански Муслимани", и трећи глас или примјер - један западни новинар, који је разговарао са српским избјеглицама, обавијестио је, ништа мање него Стејт департмент, да су жене које су се налазиле у хрватском логору у Оџаку биле силоване.

И то је све. Нема ни помена о јавном убиству српског свата на Башчаршији, о јавном стријељању Срба по Сарајеву, о масакру у српском селу Брадина код Коњица, о лешевима гораждански Срба који су данима пливали низ Дрину. Нема ни ријечи о жртвама српског Сијековца код Босанског Брода, српског Купреса, о мукама Срба у мрежи муслиманских и хрватских логора, од којих је само у Сарајеву петнаестак: Жељезничка станица, складиште "Шипада", поправни дом "Пофалићи", студентски дом "М. Стојановић", обданиште "25. мај", трезори Привредне банке, бивша касарна "Виктор Бубањ", школа за

ретардирану дјецу "Владимир Назор", небодер број 2 на Тргу Пере Косорића, Централни затвор, "Зетра", Стадион "Кошево", дјечије обданиште у Улици П. Тољатија и др.

Нема у Извјештају Сједињених Држава ни једног јединог податка о страховитом етничком чишћењу којему је изложен српски народ у бившој Хрватској и бившој Босни и Херцеговини. Сједињене Државе не занима што су потпуно од Срба "очишћена" сва села у општинама: Живинице, Бановићи, Кладањ, Сребреница (осим села Скелани), Модрича, Грачаница, Крешево, Бусовача, Витез, Нови Травник, Травник, Зеница, Горњи Вакуф, Олово, Бреза, Какањ, Вареш. Не занима их сурова стварност бројки која каже да је у Модричи прије овога рата живјело 33 одсто Срба, а данас нема ниједнога, у Тузли је Срба било 15,5 одсто, сада их је око 4,5 одсто, у Живиницама од 5 одсто више нема ниједног живог српског уха, у Јајцу од 19,3 одсто остало је око 4 одсто, и то на територији града под контролом српске војске, а у Сарајеву Срба је било 33 одсто, остало их је до данас мање од 6 одсто. У Мостару, који је некада био српски град, прије овога рата живјело је 20.000 Срба. Данас их је тамо мање од 1.000. Али Сједињене Државе немају те податке, као ни податке о многобројним јавним кућама за хрватске војнике и плаћенике у Хрватској (Славонски Брод) и муслиманске у Босни. Само у Сарајеву има, колико се зна, шест јавних кућа - у подрумима хотела "Загреб" (40-50 српских дјевојака и жена), студентски дом "Бјелаве" (око 30), спортски центар "Зетра" (око 30), кафић "Борсалино" (око 15), у просторијама бившег предузећа "Ђорђевић" (око 30), а у јавној кући, у коју је претворен Грађевински факултет у Сарајеву, чак више од 100 српских дјевојака и жена присиљено је да служи за најморбиднија иживљавања Изетбеговићевих криминалаца и фукаре. Овоме треба додати и читав низ приватних јавних кућа, харема, које су за себе организовали вође појединих паравојних формација, моћници у крилима тзв. муслиманске "одбране".

Све су то свакако ствари на које се односе параграфи Четврте женевске декларације, све су то не само видови кршења међународног хуманитарног права, него и видови геноцида, али у Извјештај Сједињених Држава ти примјери нису могли ући, јер је неко моћан, утицајан, и обавијештен, стајао иза свега и диктирао шта Извјештај треба да садржи. Није се тешко досјетити да је тај Изетбеговићев министар иностраних послова, министар иностраних послова - најбоља је одредница - муслиманске Странке демократске акције, Харис Силајџић, који већ мјесецима не долази у Сарајево, који се готово настанио у близини Стејт департмента и преко својих људи у америчкој администрацији, прије свега у ЦИА, утиче битно на формирање многих ствари које потичу од америчке владе, па је утицао и на формирање овога Извјештаја. Како другачије појмити сву силину ову једностраности, једнооксти, како примитивност документа као правног списа, као оптужнице која се бави тако деликатним предметом - геноцидом и ратним злочином?

И пред овим се затварају очи: Масакрирани Срби на Купресу
(М. Шукало)

Неко је у америчкој администрацији морао зажмурити на оба ока и пустити један овакав документ у свијет, и један овакав званични државни спис понудити читавом човјечанству, а без имало грижње савјести и трунке стида.

Зар се, наиме, уопште може узети као правно ваљан један низ примјера који готово сви одреда почињу овако: "Становница Посушја (Босна) видјела је...", "Бивши логораш из српског логора 'Каратерм' у Приједору у сјеверозападној Босни изјавио је...", "Један човјек који је био интерниран у избјеглички логор у Ђакову био је очевидац...", "Тридесетседмогодишњи мушкарац из Добоја, село Пријећел Горњи, описао је...", "Педесетпетогодишња жена из Козарца доведена је 27. маја у логор у Трнопољу" и она је, такође, била очевидац, "Човјек за кога се поуздано зна да је био у логору 'Лука' у Брчком, који држе Срби, описао је доказе...", "Двадесетдеветогодишња жена из Кобљона код Приједора видјела је...", "'Видио сам како ми убијају оца и мајку' - рекао је један житељ Козарца...", "Муслиман, који је одведен у логор у Прњавору у Босанској Крајини, описао је...", "Један грађанин је изјавио...", "Становник Брчког је говорио...", "Тридесетосмогодишња жена која је боравила у избјегличком логору у Ђакову, Хрватска, каже...", "Према свједочењу једног босанског избјеглице...", "Шездесетдвогодишњи мушкарац је описао...", итд.

Могао је амерички Стејт департмент "прикупити" оваквих свједочења колико му је било драго. Међутим, каква је правна тежина оваквих исказа? Јесу ли то те "најпоузданије информације" на које се овај Извјештај ослања? Шта значи то када се у једном оваквом документу каже како је "у логору Мањача јужно од Бањалуке нађено 25 лешева ужасно мршавих мушкараца за које се верује да су били заробљеници"? И још се томе дода: "Логором је управљала српска војска Босне и Херцеговине под руководством генерала Ратка Младића". А иза тога стоји нико други до ли Стејт департмент и Сједињене Државе као ти који су обезбиједили "најпоузданије информације".

У чему је уопште поузданост једне овакве информације? Чак нема ни то ко је ту информацију дао. Умјесто прецизних података каже се "вјерује се", али ко то "вјерује", може ли се оваквим информацијама вјеровати уопште, или оним у којима се Стејт департмент у својој оптужби Срба и српског народа позива на своје људе, и то оне који су овамо били дошли да убијају српске жене и дјецу, српске старце и бранитеље српских села, па су били од тих истих српских бранитеља заробљени и пуштени.

Стејт департмент и Сједињене Државе иду, дакле, толико далеко да и такве плаћенике узимају за свједоке и очевице. Готово невјероватно, али дословно пише: "Мај - Један амерички држављанин, кога су српске снаге држале у притвору, јер је служио у хрватској војсци, рекао је да је видио како српски војници у логору код Билеће муче једног хрватског војника док није умро". Али, то се том "једном америчком држављанину", служитељу у хрватској војсци, учинило недовољно као оптужба, као оптужујући факат, примјер, па је додао да је још видио "те исте војнике како муче групу хрватских заробљеника и како односе једног који је умро".

Није, међутим, у хрватској војсци служио само тај један амерички држављанин. Било их је још. На наредној страници Извјештаја стоји: "Март-мај - Двојица Американаца, који су служили у хрватској војсци, налазили су се од марта до маја у три различита логора за ратне заробљенике у којима су свакодневно тучени шаржерима. Они су, такође, били очевици свакодневног батињања других заробљеника..."

Сироти Амери. Чак су, свједоче они, били подвргавани и електрошоковима и сексуалном злостављању. А код једног

од њих, види чуда, "још су били видљиви ожиљци модрице када се пријавио америчкој амбасади у Београду".

Оваква свједочења у једном документу, у једној оптужници против цијелог једног народа, која се подноси на увид, и на примјену, читавој једној цивилизацији, више је него цинична ујдурма и работа. Је ли икада било на кугли земаљској да неко дође да те уништава, и онда, када се сажалиш над њим, кад не примијениш чак ни одредбе тих истих Женевских конвенција, по којима се плаћеницима не суди, већ пресуђује по кратком поступку, тај исти те оптужује што си га заробио и онемогућио да те уништи и затре!

Посебно поглавље су свједочења људи из америчке администрације. Тако се конгресмен Френк Волф жалио Стејт департменту да у једном заробљеничком логору заробљеници спавају на слами. Тај конгресмен зна да тим логором управљају паравојске Српске демократске странке. Он тачно зна како и кога да оптужи. Он је добро припремљен. Он је киван на затвореничку сламу. А члан мисије КЕБС-а Џон Зеролис, иначе службеник америчког министарства иностраних послова са службом у америчкој амбасади у Загребу, каже у овом Извјештају - "извршио је инспекцију затвореничког логора Мањача којим управљају Срби". Он је, потом, оценио ово и оно.

За свједоке против Срба и онда када нису у рату, као што је случај са Србима у Југославији, и на Косову, и да докажу да су Срби агресори и дивљаци и у властитој држави, лијепо послуже и шиптарски сепаратисти са Косова. Косову и кршењу међународних хуманитарних права поклоњено је у овом Извјештају неколико примјера, али довољно да се испуни основни циљ. Тако "Реџеп Османи, председник Друштва 'Наим Фаршери' са Косова, налази се у затвору од средине августа, а да не зна за шта ће га оптужити". Српске власти су током прве недјеље септембра "сурово поступиле" са 41 школским службеником или наставником. Српска полиција је почетком септембра "отварала ватру" на ученике Средњотехничке школе "Шабан Спахија" у Пећи. Све су ово изјавили просвјетни радници са Косова. И све је то с дубоким жаљењем и саосјећањима примљено у Стејт департменту. Тамо се није ни поставило питање убиства великог броја српских милиционера на том истом Косову, цивилизацији непримјереног дивљаштва у истјеривању и истребљивању српског народа, у скрнављењу српских историјских споменика, у најмизернијем виду геноцидног насртања на један народ - рушењу надгробних споменика.

Али ако не знају за те примјере са Косова, па ни усташко сравњивање до темеља чувеног манастира Житомислић из 16. вијека, или за минирање крипте у Прибиловцима у којој су биле сахрањене кости 3.000 српских жртава геноцида из прошлог рата, у Стејт департменту "поуздано" знају да је срушена џамија у Приједору стара 200 година. У Стејт департменту такође знају, и то прецизно - "3. септембра - Готово 200 судија отпуштено са посла на Косову због националне припадности". Они неће да знају да су те исте судије школовале српске власти, да су те исте судије постале судије захваљујући српским судијама и српском народу, и да су те исте судије, ако су уопште отпуштени, радили сво вријеме од када су судије против Срба, да су са Косова "отпустили" у посљедњих двадесетак година неколико стотина хиљада српских судија, научника, привредника, сељака, радника, студената и ђака.

Просто је невјероватно да се Срби оптужују и за то што шиптарски ђаци на Косову бојкотују наставу "јер не прихватају српски наставни програм". Је ли могуће да се неко није запитао: па чији би то онда они наставни програм прихватили? Има ли у Америци ђака који бојкотују америчке наставне програме? Како би било да црнци у Бруклину захтијевају наставне програме из Уганде Урунду, из Конга, Судана или оне из Панаме?

И све друго је у овом Извјештају тако - злонамјерно, цинично, србофобично, све је стављено у једну раван - именовати Србе, све је устремљено ка једном циљу - доказати да су агресори у бившој Југославији Срби, да су окупатори Срби, да су злочинци Срби, да су они и њихове вође криви за све што се тамо догађало и догађа. Испада да су Срби радили против бивше државе, да су је они растурали и распарчавали, да су они насрнули на све друге, мирне, цивилизоване народе - Хрвате, шиптаре, муслимане.

Најгоре од свега је, ипак, то што ће међународна организација, ОУН, као и све до сада у посљедње вријеме, прихватити и овај произвољни скуп примјера недопустиве, готово беспримјерне, правне и логичке мањкавости, и што ће се из овога свега изродити нешто чега у овим тренуцима нисмо ни свјесни. Онај који је моћан, ко има иза себе силу, може све доказати, утолико прије што ми сами чинимо врло мало да докажемо другачије. Српске интелектуалце и друге снаге умјесто да се окупљају око ствари од којих зависи сигурност будућег живљења, расипају се у најјаловијем, и најопаснијем од свих послова - борби за власт и позиције. Као да нам је стало да нас буде што више злочинаца, као да се миримо с тим што се помињу и Милошевић, и Караџић, и генерал Младић, и Шешељ, и Аркан и други. Многи мисле да ће њима бити боље буде ли овима суђено. А жалосна је свијест која тако мисли и просуђује. Не именује се овдје ни Милошевић, ни Караџић, ни Младић, ни Шешељ - овдје се именује један народ, који се у западним крајевима бори за голи живот, у јужним против коначног истјеривања са своје баштине, из своје историје, док се у Србији над дијелом овога народа извршава геноцидна казна под циничним називом "економске санкције".

Драгољуб ЈЕКНИЋ

Радници ЦСБ у Требињу поднијели кривичне пријаве против 240 лица

ПОЗНАТИ РАТНИ ЗЛОЧИНЦИ

На основу прикупљене документације, поднесене су кривичне пријаве против 240 лица са подручја Херцеговине за која је утврђено да су учествовали у ратним злочинима над српским цивилним становништвом и заробљеним војницима Републике Српске. Једанаест лица, за која се зна да су такође извршила злочин, још увијек је неидентификовано.

Центар служби безбједности је дошао до података да је масакр над недужним српским цивилним становништвом у селу Заборани, општина Невесиње, извршила муслиманска терористичка група, којом је командовао Хусо Имамовић из Главатичева у коњичкој општини. Приликом напада на то село убијени су цивили Милан, Марко, Десанка, Никола, Драган и Борислав Миловић, Видоје Сарић а тешко рањени Горан Радић и Предраг Кандић. Муслимански терористи су у Заборанима, осим што су на звјерски начин побили недужно цивилно становништво, опљачкали веће суме новца, запалили неколико кућа и однијели извјесне количине златног и другог скупоцјеног накита.

Коначно је позната и судбина 19 цивила српске националности који су заробљавани на подручју Бијелог Поља и Подвележја код Мостара. Сви су, према налазима Центра служби безбједности, одведени до Херцеговог врела, гдје су на крајње гнусан начин поубијани и поклани, а затим побацани у јаме у том крају. Акцијом њиховог заробљавања и ликвидације руководили су Ремзо Абаза и Изет Демић, оба из Невесиње.

Средином јуна ове године у Подвележју изнад Мостара, Муслимани са тог подручја мучки су напали команду бригаде српске војске и том приликом убили и заробили преко 50 војника, међу којима и команданта пуковника Тома Пушару. Масакр је извршен на превару, тако што су Муслимани из Подвележја позвали српске војнике на преговоре, а онда их поубијали. Све до тог догађаја ЈНА, а потом српска војска, са Муслиманима на том подручју су имали добре односе, редовно им дајући помоћ у храни, лијековима и другом материјалу. У нападу на команду српске војске у Подвележју учествовало је укупно 54 лица, а акцијом су руководили: Ибрахим Злојо, Салко Демић, Ибрахим Лојо и Хабиб Кајак, сви из тог подручја.

Познат је и убица цивила Николе Кузмана и његове жене Душанке из Чапљине. На звјерски хладнокрван начин ликвидирао их је Един Сакач (син Меха) из Тасовчића код Чапљине.

Позната су и имена грађана хрватске и муслиманске националности из Стоца, Требиња, Мостара и других херцеговачких мјеста, који су учествовали у оружаној побуни, прогону и убијању српског цивилног становништва. Међу њима је и др Анђелко Марковић из Стоца, за кога је утврђено да је био један од главних организатора и подстрекача побуне.

Шћепан АЛЕКСИЋ

Захтјев Министарства за информисање Републике Српске међународној организацији новинара у Бриселу да се испита да ли су ЦНН и новинар Вулф Блицер прекршили новинарски кодекс

ПОДВАЛЕ ХАРИСА СИЛАЈЏИЋА И СКАЈ ЊУЗА

Поштовани господине,

Обраћамо Вам се с надом да ћете разумјети разлоге због којих нам је потребна Ваша помоћ и ангажовање у ситуацији насталој ескалацијом рата у бившој Југославији и све већим медијским интересовањем за тај рат у цијелом свијету. По нашој процјени, Ваша помоћ и ангажовање су нам неопходни како би се спријечило кршење новинарског кодекса и обезбиједило поштовање Повеље Уједињених нација, посебно у вези са људским правима и правом на информисање.

Тражимо од Вас конкретну помоћ. Помоћи ћете нам ако удовољите нашем захтјеву да Међународна организација новинара испита да ли је ЦНН, односно репортер Вулф Блицер повриједио новинарски кодекс и право на информисање, укључујући повељу људских права, 17. 10. 1992. год. у емисији "Хедлајн Њуз" ЦНН-а.

По нашим сазнањима и увидом у информације поменутог дана у емисији, у прилогу који је говорио о посјети Вашингтону Хариса Силајџића, министра иностраних послова муслиманских власти из Сарајева, ЦНН и репортер Вулф Блицер, злоупотребљавали су снимке српских жртава које су путем међународне размјене упућене у свијет још прије неколико мјесеци. Прилог је направљен тако да се из њега не да закључити да се ради о српским жртвама, него је могуће закључити да су у питању жртве на муслиманској страни.

Из потребе да наш захтјев правилно схватите, дакле да разумијете да желимо да се у једном конкретном случају разјасни да ли је прекршен новинарски кодекс и повријеђена Повеља Уједињених нација, те да нам непристрасно помогнете, једноставно ћемо Вам објаснити шта су наша сазнања о злоупотреби информација у поменутој емисији ЦНН-а 17. 10. 1992. год.

Из два прилога "Канала С" о српским жртвама у мјестима Жепа и Чемерно узети су само поједини кадрови који приказују мртвачке ковчеге и поредане жртве. Прилози припремљени за међународну размјену, употријебљени су, дакле, непотпуно, без тонских записа који објашњавају о којој ситуацији се ради, на ком мјесту и у ком времену. Поменуте кадрове покрила је тонска информација Вулфа Блицера у којој се каже:

"Наоружан новим оптужбама да Срби чине нове злочине, министар иностраних послова БиХ је дошао у Вашингтон молећи с моралног аспекта да његов народ добије оружје. Улога је, како рече, опстанак његовог народа."

Након ових кадрова с новом тонском подлогом прилог је настављен снимком Хариса Силајџића у Вашингтону гдје каже:

"Порука је ова, или ћете скинути ембарго, тј. учинити нешто око тога или ћете сносити одговорност за саучешће у чудовишном злочину."

По нашој процјени, оваквим начином информисања ЦНН и Вулф Блицер повриједили су људска права и право на информисање. Жртве масакра и њихова родбина у ситуацији су да њихове судбине буду употријебљене као оружје у рукама њихових реалних кољача. Проблем се посебно компликује јер је муслиманска страна само у посљедњих мјесец и по извршила осам стравичних масакра над Србима у БиХ о чему ЦНН не извјештава. Приказивањем српских жртава још од прије неколико мјесеци у контексту муслиманских политичких захтјева за наоружавањем долази се до тачке гдје се једна информација која говори о истини претвара у дезинформацију, односно лаж. Такође подстиче се даља ескалација рата кад се у Женеви покреће мировни процес.

С надом да ћете озбиљно схватити наш захтјев и да ћете нам помоћи, очекујемо од Вас да одмах покренете поступак којим ће се утврдити да ли је ЦНН, односно В. Блицер прекршио новинарски Кодекс.

О нашем захтјеву Вама обавијестићемо Комисије УН за људска права и право на информисање. Очекујемо такође да нас одмах обавијестите о Вашој активности у вези са нашим захтјевом.

Министар за информације

Велибор Остојић

Хајка на изложбу о геноциду над српским народом у београдском Музеју примењених уметности

СМЕТАЈУ И МРТВИ СРБИ

Београд је у октобру добио храм више, душу више, и - чистији образ: у Музеју примењене уметности отворена је фото-изложба о усташком и муслиманском злочину над српским становништвом. Од постављења изложбе колоне грађана сливале су се у Музеј. Парк преко пута био је, такође, неријетко препун људи који су стрпљиво чекали да уђу у изложбени простор и разгледају сурову судбину сународника из Босне и Хрватске. Међутим, услиједила је хајка. Прво и најжешће преко "Политике експрес" чија је сарадница објавила мишљење психолога о "штетности таквих изложби на психу дјеце", иако ауторка изложбе Бојана Исаковић одговорно тврди да ниједно дијете није посјетило изложбу, нити је то дозвољено сем за средњошколски узраст.

Посебну вриједност поменуте изложбе чини њена истина! Ишло се дотле да је провјераван сваки снимак, податак, документ. И зато творце изложбе највише и боли оно што се сада догађа. На примјер, надлежни органи су ухватили особу која је стајала уз стакло изложбеног простора с два пиштоља. Други човјек је, видјевши Туђманову слику, дрекнуо: "Не дозвољавам да ми вријеђате предсједника".

А било је и подметања. Дође 12-годишњи дјечак и преклиње портира да га пусти да види изложбу. Портир објашњава да то није дозвољено, али дјечак ипак шмугне на тренутак унутра, док споља истог секунда, непозната особа сними дјечака пред сликама геноцида. И тако даље... Значајно је, ипак, да ће изложба кренути ускоро у свијет. У Канаду, Грчку, Америку, а Грчка је, рецимо и то, прихватила и сноси све трошкова да би је видјели Атињани.

Никола МАРИНОВИЋ

Рад војних судова и тужилаштава

ПОТПУНА ПРАВНА СИГУРНОСТ

Упоредо са одбраном својих вјековних огњишта и територија на којима живи, српски народ у бившој БиХ почео је да ствара и своју самосталну државу. Нераскидиви дио те државности је и законодавство. Темељи државе Српске изграђени су доношењем **Устава Српске Републике БиХ**, одлуком Скупштине српског народа још у фебруару. На септембарском засједању у Бијељини, Скупштина је донијела Декларацију о промјени назива државе у РЕПУБЛИКУ СРПСКУ. Овај назив би требао остати све док народ не буде имао прилику да се о томе, након престанка ратних дејстава, изјасни плебисцитом.

Осим устава, поменутих декларација и уставних амандмана, који имају правну снагу Устава, до сада је у Републици Српској донешено много закона и других подзаконских аката, којима се регулишу сви важнији односи, односно без којих једна модерна држава не би могла остваривати своје основне функције.

Од до сада донесених закона, у овом тренутку, налазимо за потребно да посебно издвојимо **Закон о одбрани** и **Закон о војсци**.

Њима су одређена права и дужности државних органа и грађана, обавезе предузећа, регулисана је цивилна заштита, безбједност у области одбране, односно начин попуне војске, права и дужности војних обвезника, командовање и сви други односи везани за војну службу.

Одлуком предсједника Предсједништва Републике Српске конституисани су **Основни војни судови** и **тужилаштва** у **Билећи, Бијељини, Сарајеву, Бањалуци** и **Врховни војни суд Републике Српске,** док је при Главном штабу Војске конституисано **Врховно војно тужилаштво**.

У овим судовима, што у фази истраге, оптужбе или пресуђивања, у току су поступци за око 1000 предмета. Доминантни су напади на војна лица и имовину, а присутна су и дјела која се односе на самостално напуштање јединице. Уз ове податке ваља поменути да су војни судови Републике Српске преузели и око 1500 нерijешених предмета од бивше ЈНА.

Паралелно са овим поступцима, посебна пажња посвећује се кривичним дјелима против човјечности и међународног ратног права, односно дјелима која су у супротности са Четвртом женевском конвенцијом из 1949. године. До сада је поднесено око 60 кривичних пријава, а у току је припремање поступака за још двадесетак кривичних дјела извршених над цивилним становништвом. Наравно, обзиром на масовност страдања српског цивилног живља, ријеч је само о дијелу или претходници оптужби, првенствено оним које су у потпуности основане и чињенично потврђене.

И ова област тако потврђује да је већ сада у Републици Српској остварена пуна правна сигурност, својствена модерној држави, која обезбјеђује једнакост, слободе и правну сигурност свих грађана државе Српске. То је уједно и гаранција да ће сви грађани, по завршетку рата, бити у могућности да у условима тржишне привреде, равноправно и уз гаранцију приватне својине остварују свој просперитет.

Ристо МОТИКА

СВЕ ЗА ФРОНТ

У позадини фронта, у Херцеговини српској, ових јесењих дана, ратне 1992. године, све живи и дише у знаку борбе на првој линији фронта

Очекујући наредну, према свему судећи, ратну зиму, Позадинска база, која је носилац укупног обезбјеђења фронта у позадини, обавља све послове за зимске услове. Сарадњом војних и цивилних власти води се брига о укупном очувању здравља и здравственој заштити. У условима смањене производње и недостатка хране, те повећане потрошње због великог броја избјеглица, све се чини да се превазиђу тешкоће. У првом плану је брига о породицама погинулих бораца, као и рањених бораца и инвалида.

Већ је завршена акција припремања огрева. Кад ратник са прве линије фронта дође у позадину, на пола дана, дан, или сат, он прво обилази породицу свог погинулог или рањеног саборца, па тек онда своју дјецу. Помоћ у храни, одијелима и материјална помоћ стиже од Срба поријеклом из Херцеговине, преко завичајних клубова из Београда и Новог Сада, и из цијелог свијета. И, према томе судећи, позадински дио херцеговачког фронта је немјерљив. Избјегла лица у Херцеговини постају дио њеног фронта, укључују се у прву линију, или у радне обавезе у позадини.

У неколико херцеговачких градова почела је производња топле одјеће за војнике, а мајке и сестре доносе оплетене џемпере и чарапе на прву линију фронта. Такође, почела је и организована производња хране, припремање зимнице, узгој стоке у неколико фарми. У оквиру активности на смјештају војске, у планинским дијеловима фронта праве се земунице са интендантским обезбјеђењем. Уз све ово, у овим ратним условима, и пред предстојећу зиму, поправљају се путеви и изграђују нови.

За сигурну здравствену заштиту у ратним и зимским условима, санитетска јединица Позадинске базе створила је све предуслове, почев од потребних лијекова, санитетског материјала и кадрова. У набавци санитетског материјала и лијекова, треба истаћи велику помоћ Срба поријеклом из Херцеговине који живе у свијету, што је још једна потврда њихове нераскидиве везаности и борбе за слободу завичаја.

Ружица КОМАР

Брана ЦРНЧЕВИЋ:

НЕ ОЧЕКУЈЕМ СРПСКУ ХАВАРИЈУ

• Ко нас уверава да не можемо издржати оно што смо већ издржали? •Ко нам прети да ће нас све уништити уколико не дамо четвртину Српства на пагански жртвеник новог поретка? •Професионални пиромани који прво изазову ратни пожар у некој несрећној земљи, а онда се сами јављају у ватрогасце које прати забринута дипломатија новог поретка

*

Ко то миротвори на рачун Срба и претвара нас (немарно и немилосрдно!) у сатанине војнике који ће у огањ бацити цео Свет ако нас Свет (а Свет то је Америка, зар не?) не заустави?

И куда ми то идемо, синовац, ако нас Свет овако оштро зауставља?

Не има дана а да нам преко кућног прага не пређе какав гласник, да нас онако дипломатски, поучи шта нам је још чинити не бисмо ли се од Потопа избавили. Не има дана кад и ми не упутимо гласника у цео Свет да шапне у тврдо ухо Света да су се једни Срби већ поправили (миротворе!) а и други ће се Срби, они који још ратују, поправити, јер ће их Срби миротворци у јагањце за светску трпезу приправити.

Какав то папир треба сви да потпишемо својом крвљу и својим животима не би ли се Потоп од нас одвратио? И ко то у својим људским рукама држи Божју славину? Колико би то Србаља требало да дамо огњу и мачу, коцу и конопцу, колико би то Србаља требало да пошаљемо у робље да би остатак Срба живео на слободи и у миру?

Хоће ли на том папиру бити записана сва српска имена којих се морамо одрећи, хоће ли бити забележена сва села и засеоци, сви градови, реке, шуме, и све српске земље?

Баш бих волео да видим ту руку а изнад те руке и ту главу која ће такав папир потписати!

*

Је ли Русија још на Истоку, синовац? Ако је има, каква је? Колика је? Рађа ли се тамо после тешке комунистичке бољке (и егзорцизма!) Свето православље или умире? Понекад ме уплаши помисао да Русије, можда, више и нема. Исток је празан. Црна рупа! Да има Русије јавила би нам се, не би нам Русија преко тужне Москве слала (као своја!) сува мишљења Вашингтона.

Врти ли се, још, Лајка у свом малом космичком броду? Лаје ли, и мртва, на Русију (тада СССР!) и вожда који су је послали да за њих осваја Свемир сами оставши на Земљи да темељно запоставе Русију, све људе, животиње и биљке? Шта мртва Лајка прича са мртвим Јуријем Гагарином (совјетски пас са совјетским пуковником!) кад им се гробнице мимоиђу у Свемиру који је гробље? Знају ли совјетски шампиони (и пас и човек!) да више нема оне Америке коју су тако застрашили својим летовима? Жао ми је и Лајке и Гагарина који су своје животе ставили у руке људи који нису имали шта да траже ни на Земљи, а тек на Небу!

*

Је ли Босна само Колосеум новог поретка? И ко се ту с ким бори? Српски гладијатори са муслиманским којима ту помажу а тамо одмажу хрватски гладијатори?

Све то одозго гледа Око Сателита (каква замена за Бога!) које, у име Цезара, одређује јесу ли и колико, гладијатори фер једни према другима. А ко ту, у Босни, може бити фер према коме? Шта зна Око Сателита о Србима, Хрватима и Муслиманима? Види ли Око, уназад, оно што је Бог гледао? Разликује ли Око убицу од жртве? Зна ли шта је правда а шта неправда? Може ли то Око Цезару (Бушу или Клинтону, Србима је ваистину свеједно!) бити ваљан саветник пред обарање палца у Босни, која је Колосеум. Гледа ли Око поштено или му смртни (и заинтересовани!) људи одређују смисао онога што је видело.

И какве то везе има са тобом, синовац, који без крова над главом браниш кров над главом?

*

На путу за Бачку Паланку (виа Илок!) заустављен сам од два млада Руса, готово дечака. Новосибирск и Москва! Ко је толико смањио Новосибирск и Москву и преселио их, тако умањене, на пусти друм између Илока и Паланке? Шта ће Новосибирску и Москви број мога аутомобила? Ако им тај број није потребан (а није, синовац!) коме ли ће га дати? Србима? Хрватима? Води ли ме, не дај Боже, тај број међу ратне злочинце? И кога то Новосибирск и Москва раздвајају? Кога бране? Бране ли Хрвате од Срба или Србе од Хрвата? Гледам Русе (чиновнике новог поретка?) који белешкаре бројеве аутомобила док Срби бележе само живот и смрт.

Те сам ноћи забележио песму, синовац, коју први пут обзнањујем у овом писму теби. Сусрет са Русима само је насловио песму.

НОВОСИБИРСК

Зелено лишће а труло је,
родиће гњила јабука!
Високо небо чуло је
превише српских јаука.

Где да се склони јабука
усплахирених стопала?
Сад, кад се правда сломила,
сад, кад је истина пропала.

Колико Срба пало је
због вере и због језика
а ђаво каже: мало је!
И оштри врх од челика
за тврде српске вратове,
иконе српске светиње,
за крштења и сватове
и рођендане детиње.

Село се плаши гостију,
људи без срца, с камама,
мало им српских костију
по безименим јамама.

И гори кућа сестрина
и плачу деца братова,
а мами ветрометина
у ужас нових ратова.

Погледај, Боже, тама је
притисла уске умове.
Погледај Србију сама је,
пресецају јој друмове.

*

Јесу ли српске смичигаће, јесу ли паничари и Панићи у праву, синовац? Морамо ли на све пристати да бисмо преживели? Живимо ли, већ, у Свету у ком се на све мора пристати.

Не, синовац.

Можда се такав Свет прави, али он још није направљен и тешко да ће га неко таквим направити.

Равнотежа страха коју су Запад и Исток годинама одржавали, нарушена је. Хоће ли то направити нови поредак, свет којим ће неприкосновено владати Америка и њен председник, Цезар тог новог поретка?

Сумњам, синовац.

Српске смичигаће уверавају Србе по београдским салонима (и другде!) да је цео Свет против Србије. Јесу ли Срби, голим постојањем, успели да уједине цео Свет. То се, једноставно, није могло догодити.

Цео Свет није успео да прихвати једног Бога (толике године после Христа!) као господара живота и смрти, тешко да би Свет пристао да њим влада један човек, чак и када је Американац.

Смртни људи вазда раде на томе, синовац, али тврдоглави живот то не дозвољава.

Оно што смо некада звали сукоб Истока са Западом претвориће се, временом, у сукоб Запада са Западом, па ће један Запад бити на страни Срба, а други ће Запад бити против Срба и Србије.

Велика усташко-муслиманска офанзива на српску Херцеговину

ХЕРЦЕГОВИНА СЕ НЕ ДА

- **Најновија усташка офанзива дигла је на ноге Херцеговце, посебно у Невесињу, гдје је све што може да носи пушку отишло на фронт**

У раним јутарњим часовима осмог новембра хрватска војска је, уз помоћ муслиманских снага, кренула у општи артиљеријски напад дуж цијелог фронта на невесињско-мостарском правцу. Жестока ватра отворена је из рејона Буне, аеродрома Мостар, Ортијеша, Козице, Гораната и Благаја.

Након артиљеријског, ускоро је услиједио пјешадијски напад. Јаке пјешадијске снаге кренуле су на правцима Благај - Врањевићи - Камена, те Благај - Рабина, Залик - Шиповац и Бијело Поље - Зијемље.

Борци Невесињске бригаде, у којој се, поред Невесињаца, боре Мостарци, Билећани, Гачани и други Херцеговци, храбро су прихватили борбу и већ првог дана одбили непријатељски напад.

Послије снажног отпора српских бораца хрватско-муслиманска војска је далекометном артиљеријом напала цивилне објекте у невесињској општини, те српска насеља у Стоцу и Љубињу.

Посљедица овог бомбардовања су двије цивилне жртве, док је седморо грађана рањено, а многи цивилни објекти су срушени или оштећени.

Најновија агресија хрватско-муслиманске војске, чији је циљ успостављање граница на међама бивших бановина, дигла је на ноге Херцеговце, посебно у Невесињу, гдје се све што може да носи пушку нашло на фронту. Није ријеткост да су се у истом рову нашли отац и син, а новинари су ових дана били у прилици да на првој линији фронта виде и старце, који не хтједоше да заостану за старијима.

Битка за Невесиње, које усташке снаге желе да покоре, отјерала је на десетине бојовника у смрт, али, на жалост, жртава је било и међу нашим борцима.

Посебан подстрек храбрим борцима Херцеговачког корпуса и народу било је јавно признање и честитка на испољеној храбрости коју им је упутио генерал-потпуковник Ратко Младић, командант Војске Републике Српске.

Истовремено храбром народу општине Невесиње и органима власти, на њиховом достојанственом, држању и несебичној помоћи коју пружају борцима Невесињске бригаде, признање је стигло од команде Херцеговачког корпуса.

Мира ових дана нема ни на осталим ратиштима у Херцеговини. На столачко-чапљинском правцу хрватско-муслиманске снаге пјешадијским нападима, праћеним снажном артиљеријском ватром, нападају према Банчићима, Велишу и Хргуду.

Након краћег затишја борбе су обновљене и на требињском ратишту. Хрватска војска артиљеријом и тенковима дејствује по рејонима Величана и Зелениковца, а минобацачима према подручју Седлара и Грмљана.

На окупираној територији требињске општине хрватске снаге пале српске куће у селима Шоше, Мисите, Шћепанов До и Чваљине.

Борбе на херцеговачким ратиштима, посебно на мостарско-невесињском правцу, док пишемо овај извјештај још увијек трају, гдје српски борци не дозвољавају да непријатељски војник освоји ни педаљ српске територије.

Обрен ЖЕРАЈИЋ

(Наставак са 26. стр.)

У међувремену ће и Исток заузети своје место међу странама Света.

Увек је било тако и никада не може бити другачије.

*

Ко нас, дакле, толико плаши безизлазом? Ко нас то упорно спасава и кад смо у опасности и кад нисмо у опасности? Професионални произвођачи грађанских ратова маскираних у демократе и миротворце.

Ко нас уверава да не можемо издржати оно што смо већ издржали? Ко нам прети да ће нас све уништити уколико не дамо четвртину Српства на пагански жртвеник новог поретка? Професионални пиромани који прво изазову ратни пожар у некој несрећној земљи, а онда се сами јављају у ватрогасце које прати забринута дипломатија новог поретка.

Јесу ли они по српство најопаснији?

Нису, синовац.

По Србе су, као и вазда, најопаснији сами Срби ако их миротворци натерају једни на друге.

Буде ли југословенски парламент (свеједно који, овај у умирању или онај који се тек рађа?) признао Хрватску и Босну у Титовим (и, изгледа, Панићевим!) границама, произвођачи грађанског рата у Србији обавили су свој посао.

Таквим би папири Срби признали право Свету (а Свет то је, ипак, Америка, зар не?) да се Србима у Крајинама, а богме и у Србији, суди као бандитима и ратним злочинцима, а Србија би била проглашена једином узрочником овог грађанског и верског рата. Сам ћеш се досетити шта би то значило, синовац.

Због тога и ваља пазити да се међу српским рукама не нађе рука која би такав папир потписала.

*

Кратко је ово писмо дуго годину дана, синовац.

Уверен да ће ми прилике дозволити да наставим ову једносмерну преписку са тобом, скинуо сам са црне магнетофонске траке песму коју сам због тебе и написао. Наслови је како хоћеш, твоја је:

Из своје собе гледам, из свог мрака
Убијају нас Срби из Турака.

И овог рата ко и сваког рата
Убијају нас Срби из Хрвата.

Хоће ли Алах дати и ког дана
Да се врате Срби из злих Муслимана?

После ког ће бола и после ког крика
Расуњити Србе Бог из католика?

Таквом би Богу и таквом Алаху
Пристао да будем што је и прах праху?

Таквом би Турчину и таквом Хрвату
Пристао да будем то што је брат
брату.

Ал знам: Србе чека пут страшан и
губав,
Није нам писана на том путу љубав.

("Јавност", 7.11.1992, бр. 100, стр. 7)

Молимо све патриоте који су у могућности да добровољним прилозима помогну Војску Републике Српске.

Своје прилоге можете уплатити на жиро-рачун број:

12900-637-3497 - СДК Соколац са назнаком за:

Главни штаб Војске Републике Српске

Имена донатора ћемо објавити у нашем листу.

У посјети најдаљој дивизијској санитетској станици

ТАЈНА ШУМСКЕ БОЛНИЦЕ

- **Усред шуме Семешнице скалпели једне дивизионе станице чуда стварају**
- **У рату се ради оно о чему се у миру ни сањало не би**

Семешница до рата - шума, поток, село. Од рата, како народ каже, болница. Војска то у својој организацији и формацији назива рогобатно "дивизиона санитетска станица". Шта ли је између то двоје?

Недалеко од некадашњег магистралног пута за Сарајево, прелазећи преко дрвеног моста на Врбасу, изненадна бјелина старе, али уређене школске зграде открива новопечену здравствену установу. Некадашња типска подручна школа - дугачак ходник, двије учионице и учитељски стан.

Мора се признати да се овдје данас, у ратна времена, стиже искључиво са озбиљном намјером, возећи се дуго кроз Шединац шуму, прашњавим путем као изниклим из историје са већ одавно заборављеним гутањем прашине. За, како је зову, болницу у Семешници чуло се и писало нешто раније. Говорило се о готово невјероватном подвигу др Драгана Костића - операцији вађења пушчаног танета на отвореном срцу рањеника Жељка Станишића, који се данас налази на рехабилитацији у Војној болници у Мељинама на црногорском приморју. Многи се, ето, опростили с њим, а он им ових дана шаље разгледнице с топлог југа.

Близанци Слободан и Зоран у хируршкој сали (фото М. Шолаја)

Четврти је мјесец како постоји ова дивизиона санитетска станица, са сталном екипом коју води хирург јајачке болнице др Драган Костић, данас добровољац без запослења и замјене. У Семешницу може да дође ко год жели од здравствених радника, али је, на жалост, таквих мало. Срећа је па се у екипи нашао и анестезиолог др Небојша Терзија, а уз њих инструментарка Роса Мужека. Мањка инструментарског кадра, било је тако и у мирна времена, па је жива срећа да се у Бањалуци нашао и Пиколо, односно Миленко Савановић, како га овдје назваше Хоботница - човјек са шест руку.

Карактеристичан мирис и изглед здравствене установе лагано драшка ноздрве и својом тајанственом одбојношћу не би ни у гушћем насељу дозволио да се овакво мјесто промаши. Ненавикла бића можда би очекивала морбидне слике рата, али их савршен мир истог часа спушта на земљу. Повјетарац доноси арому четинарских смола, природни антинеуротик, док се лагани тактови озбиљне музике њежно шире кроз прозор. Трошна, али уредно окречена и пометена, школска зграда, по којој се врти буљук сестара у сњежно бијелим униформама, као да је изашло из Хавелових романа.

Управо пристиглу групу гостију - намјерника одмах на прагу дочекује др Костић, крупан, пун, гласан, са самоувјереном шалом - слика и прилика хирурга који показује установу, и оно ново у њој.

Операциона сала. На вратима обавезно упозорење о облачењу и понашању за вријеме рада. Сунце кроз прозор појачава бјелину до замарања очију. Особље пали рефлекторе, а гости из Бањалуке, одвикли од струје, увом траже агрегат. Тишина и цвркут птица као да се изругују невјерици. Тајну свјетла Семешнице откриће брза рјечица и мала турбина снаге 18,5 киловолт-ампера. Доста за болницу, а мало "уштину" и околне куће. Хирургија све има, попут осталих, само смањено као под копир-апаратом. Инструменте, апарате за анестезију, кисеоник, столове, лампе, материјал, лијекове, све.

Учионица поред хирургије - рендген апарат. Сивомаслинаст, војнички. Стигао је с Бучја у дијеловима и неисправан. Захваљујући "алфи и омеги" технике болнице инг Бори Жумићу, бившем техничком директору "Електричног" из Јајца, прорадио је за три дана. И она "тиха" струја је његово дјело и све остало, мада је он по логици формације само "мајстор" у дивизионој радионици везе.

Корак даље, некадашња остава некадашњег учитеља је - приручна апотека, кухиња интензивна њега, а дневни боравак стационар са 14 кревета. Донедавно лежајева није било, а сада је то истинска болница са тамном комором и вешерајем. Одскора је ту и путујућа зубна ординација са доктором Миланом Боротићем из Лакташа.

За вријеме посјете наилази др Стојан Ћато, начелник санитета бригаде на чијем је подручју и санитетска дивизиона станица. Каже, овдје поред бораца, долази и народ, јер друге болнице нема. Овдје нема ни редова, ни партиципације, бесплатно здравство никада није било бесплатније. Број од четрдесетак људи, колико је у компактном тиму, не опада, овдје долазе само нови. У Семешницу се тешко долази, али када се дође, остаје се због заљубљености у њен достојанствени мир и резултате.

Близанци-љекари Слободан и Зоран Калава с поносом показују "ручне радове" - полице, сталке, носаче. Доктор сјетних очију, Саша Простран, распитује се за родну Бању Луку, своју улицу. И ко зна колико би нових прича могла да исприча Семешница. Овдје је прошло око 1.400 пацијената од чега половина хируршких. Од тога је седамдесетак тешких вишесатних операција. Случајеви "или-или". Нико није умро, а рат је.

Др Драган Костић

Драшко Бранимир је први тешки пацијент. Преломница. Изгледи за живот били су му никакви. Данас се нада да ће поново играти рукомет. Ето, судбина је хтјела да тешку операцију доживи у Семешници, да се у Београду чудом чуде ономе што је урађено. Или, Милан Суручић, диверзант коме су једине ријечи послије рањавања биле: "Водите ме доктору Костићу". Након три дана је, против одлуке љекара, ишао у акцију. Ту у болници каже: "Могу само да му дугујем живот". Шта би, да је присутан, рекао Нећо Ранисавић са три "рупе" у јетри, двије у желуцу и по једном у бубрегу и танком цријеву. Операција је трајала дуго, промијењено је тачно 4,7 литара, односно једанаест бочица крви. Жив је. Ето, даљим набрајањима би се јасно видјело зашто је професор Јабланов рекао да се у част ове станице сагради болница. Такозваних секундарних поправки није било. Што је долазило из Семешнице било је јасно.

Једна здравствена установа је озбиљан погон. Као што је скалпел у неку руку симбол хирургије, тако је и сама операција врх леденог бријега за оно што је раније чињено. Овдје се не крије тајна - она је у трансфузији свјеже крви. Формула успјеха је у списковима "и снимљеним" крвним групама свих бораца. И - када треба, зову се по потреби и списку. Добровољно, наравно. Али, нико не одбија крв за друга. Др Драган Костић не крије да је то један од кључева успјеха, додајући: "Нисам најбољи хирург, али нисам ни најгори". Шта онда одлучује - срећа или знање? Можда и обоје. Тек, Петар Билић из Женеве није ни у сну желио да покретну операциону салу пошаље на неку другу страну изузев у Семешницу. Контејнер је, по свој прилици, већ стигао. Семешница лагано улази у пети мјесец постојања, а трајаће ко зна колико дуго.

Милош ШОЛАЈА

Ратници џихада све бројнији у Босни и Херцеговини

МУЏАХЕДИНИ КРЕЋУ У "РАЈ"

- **Посредством Прес центра Првог крајишког корпуса у светску јавност су послате стравичне слике муџахедина из Саудијске Арабије са одсеченим српским главама на Црном Врху између Тешња и Теслића**

Тек након неколико дана енглеска ТВ кућа СКАЈ ЊУЗ емитовала је снимке пронађених докумената. Тиме се европска и светска јавност напокон одлучила да прихвати бројна упозорења српске стране о присуству муџахедина у ратним сукобима у бившој Босни и Херцеговини.

Чињеница је да је позив Алије Изетбеговића на одбрану "исламске државе" био довољан да се бројни ратници џихада укључе у борбу против неверника (припадници свих осталих верских заједница). Тако се током протеклих месеци разним каналима у Босну и Херцеговину слио велики број муџахедина из Пакистана, Ирана, Турске, Сомалије, Судана, Бахреина, Марока, Палестине, али и бројни други који су живели и радили у земљама Западне Европе.

Уз бројне муџахедине из страних земаља, бојни поклич светог рата прихватили су муслимани из Санџака, Косова, Словеније и Хрватске, па се рачуна да се њихов број креће око 50.000.

РАЗБИЈЕНА КОМПЛЕТНА ЈЕДИНИЦА МУЏАХЕДИНА

Према добијеним подацима на травничкој регији делује муџахединска јединица из Авганистана јачине око 500 људи, којом командује извесни Абу Абдел Азиз, опремљена углавном наоружањем из исламских земаља са својим фолклорним обележјима - турбанима и јатаганима.

Међу залуђеном "браћом" Санџаклијама и Шиптарима, који су годинама подгрејавали Муслимане из Козарца, на њиховом "правовјерном" путу нашли су се Турци и Сомалијци под командом Турчина Остерик Махмута. Код Бијелог Брда пронађена су тела тројице посрнулих Иранаца. На ратишту код Јајца нађена су тела тројице Сомалијаца, а на Грчком гробљу изнад Дервенте пронађени су лешеви двојице Курда. Јединицом муџахедина у Дервенти раније је командовао Јорданац Адиб Абу Сафија, о чијој се судбини ништа не зна.

На Црном Врху код Теслића недавно су разбили муџахединску јединицу из Саудијске Арабије и том приликом заплијењена је њихова комплетна архива, бројна лична документа, као и документа о уплетености исламске верске заједнице о упућивању светих ратника у Босну и Херцеговину. Након прегледа докумената идентификовано је 56 муџахедина из Саудијске Арабије којима командује извесни Абу Исак ал-Меки. Они су организовани у логор "Абу Али", а потчињени су логору "Шекик" који је стациониран на ширем подручју маглајске регије. Логором командује

Фотографија нађена код "муџахедина" на којој се виде одсјечене главе тројице српских бораца из Теслића

такође Саудијац. Веома је карактеристично да се у саставу групе налази Гаданфер ал-Меки, законити имам, високи верски службеник који је овлаштен да тумачи Кур'ан.

ХЕЛИКОПТЕРИМА ИЗ ЗАГРЕБА У ЦАЗИНСКУ КРАЈИНУ

Инвазија муџахедина из Ирана је у пуном замаху па је до сада на подручје Цазинске крајине пристигло преко 500 "светих ратника", који се ноћу хеликоптерима без светала пребацују из Загреба. О муслиманској помоћи из Ирана сведочи и недавно заплењена велика количина наоружања и муниције, откривена на загребачком аеродрому. Да средства информисања то нису обелоданила, она би, посредством хрватских власти, већ стигла као хуманитарна помоћ у Цазинску крајину.

Последњи жестоки окршаји и понашање верских фанатика у последњим масовним злочинима у Горажду, Витезу, Травнику, Бихаћу, Котор-Вароши, Теслићу, Јајцу, Зворнику и другим местима, над српским становништвом, као и недавни масакр хрватског становништва у општини Сарајево, које су покушали сакрити од јавности ради одржања хрватско-муслиманске коалиције, показују да се на територији бивше Босне и Херцеговине одвија жесток верски сукоб, који је бар за сада усмерен првенствено на Србе, али ће временом прерасти и на остале "невернике", уколико се његови корени одмах не сасеку.

ПИСМО ПОГИНУЛОГ "СВЕТОГ РАТНИКА"

Исламска верска заједница директно је укључена у прикупљање и упућивање муџахедина. Директор Комитета панисламистичког спаса у Меки др Ахмед ибн Нафи ал-Мавраи (тел. 5574682 и факс 5586527) непрекидно дели савете, а његов високи службеник Абу абд-Алах ал-Афија у писму имаму Гаданферу ал-Меки, поред осталог, каже: "Ово писмо пишем својим пријатељима и браћи који делају на ратиштима џихада. Сретан је онај којег Алах просвијетли у овом животу. Нека је хвала Алаху, Силном, вазда на опроштај спремном, те он збиљски спознаде и од њег' узе оно што му достаје за пут и напуштање лажног уреса и љепоте му, сретан онај који Алахове законе слиједи! Знајте, пријатељи, да се живот на овом пролазном свијету разликује од живота по џихаду. Код Алаха се вјера најсилније исповједа - џихадом за њега... Будете ли тим путем ишли, ако Алах да, достићи ћете крајњи циљ. И знајте да спадате међу најбоље људе, међу најдостојније награде пред Алахом, а да је ваш живот најбољи... Задужујем вас да чувате животе на фронтовима, јер 'рајски повјетарац над њима мирише' ".

Сваки од муџахедина код себе поседује тестамент који се после његове смрти упућује његовој породици, а у којем он на својеврстан начин говори о одласку у рај, извршавању свете дужности за Алаха и даје упуте за окупљање нових следбеника џихада ради стварања чистог исламског калифата. У писму пронађеном код убијеног муџахедина Халила Абдула Азиза се одсликава верска заслепљеност и фанатизам муџахедина који борбу за свете циљеве сматрају највећом дужношћу.

У документима групе пронађени су бројеви телефона реис ул улеме у Сарајеву, Кризног штаба муслиманске Хрватске за помоћ Босни и Херцеговини у рату (са седиштем у Загребу), одакле је загребачки имам и председник Кризног штаба Шевко Омербашић давао одобрења муџахединима за одлазак у Босну ради пружања "хуманитарне помоћи".

ЖЕНЕ И ДЕЦА ЖИВИ ШТИТ

Ове групе финансирају фондови исламских земаља из којих долазе, али је, истовремено, у муџахединским јединицама формиран фонд од личних средстава. Тако је група у свом фонду имала сакупљено 54.000 долара и 20.500 ДМ, намењених за потребе команде.

Како говоре подаци, муџахедини у Котор-Вароши и још неким местима бивше Босне и Херцеговине, користе жене и децу као живи штит. И кад спаљују живе "невернике" и кад допуштају да као снопље буду кошени, и кад приређују арене за мучење и сечу српских глава, не држе до властитог живота, јер себе сматрају правим верницима који ће бити награђени џенетским благодетима.

Ако свет није свестан ситуације и опасности од верског сукоба, у којем ратници џихада непрекидно надолазе, српски народ у Босни и Херцеговини је то правовремено схватио, организовао се и спреман је да брани своје животе, а муџахединима покаже пут у "рај".

Милован МИЛУТИНОВИЋ

О части и нечасти

ЈАТАГАН, БЕГАН И ВАГАН

У крајевима са јаком епском традицијом ратник и јунак је уздизан до највиших почасти. За ту врсту људи створен је и синоним - ЈАТАГАН, док се за плашљивца, кукавицу и дезертера усталио назив - БЕГАН. На основу тога настала је пословица: "Беганова мајка не плаче", али Бегани су увек били изложени руглу и презиру. Најчувенији БЕГАН, по народном предању, био је Вук Бранковић.

Поред Јатагана и Бегана, народ је створио и појам ВАГАНА. Док је Јатаган ратовао и гинуо, а Беган бежао, Ваган је рачунџијски одмеравао ситуацију и настављао да све подређује личној користи. Данас их зовемо ратни профитери.

Ратова је до сада било много. Дошао је и овај најновији, можда и најсудбоноснији за српски народ.

ЈАТАГАН, БЕГАН и ВАГАН (јунак, издајица и ратни профитер) су опет ту, у нашој средини. Српски јунак је и даље идеал. На жалост, у појединим крајевима (противно досадашњој светлој традицији) намножили су се кукавице и издајице. Савремене издајице и кукавице имуне су на стид, срамоту и осуду околине. Они одлажу оружје и напуштају бојно поље (неки се на време склањају ван Републике Српске или пак измишљају разне болести и неспособности) тражећи разна оправдања за своје нечасно понашање. Чак иду тако далеко па им ништа не ваља, ни људи, ни војска. Стварност оправдања најчешће нема. У питању је углавном - кукавичлук.

Истина, бивши режим је умногоме претумбао код Србина системе вредности. Ипак, не сме се заборавити да је највећа вредност људског живота усправан ход и достојанство. Наш народ је то одувек истицао и ценио. Јатагана има доста, али Бегана (кукавица) и Вагана (ратних профитера) такође. Народ их неће ценити, али ће им судити. Своју љагу нека носе са собом, нек је не остављају својим потомцима и покољењима.

Б. Ј.

Дезертер је истурени пункт отаџбине.

Б. К.

Сарајево - највећи концентрациони логор за Србе

КАКО ПОБЈЕЋИ ИЗ ПАКЛА

• Насилно мобилисање Срба у радне водове и муслиманске формације • Након пуча санџачки клан узео све у своје руке • Стални сукоби у самом граду • Побјећи из Сарајева је сан многих • Хуманитарну помоћ грабе они који имају приватне војске

Ни најгори, најцрњи непријатељ не би становништву једног града учинио све оно што је муслиманска власт учинила, и што чини, становницима Сарајева. Мало ко од Сарајлија, било које националности и вјере, је могао сањати да ће доживјети нешто слично - терор којему није могуће избјећи, од којега се није могуће спасити. Сви грађани Сарајева су буквално жртве једне патолошко-тоталистичке агресије, жртве једне сулуде свијести која не попушта. Напротив, из дана у дан је горе. И муслиманима и Хрватима, а о Србима да се и не говори.

Шта се све не ради са живим људима, како се све употребљавају, шта су све присиљени да раде и подносе, знају само они који су под влашћу многобројних нових паша и субаша, кабадахија и криминалаца свих могућих фела. До ослобођених српских територија све је мање оних који успију, углавном плативши дебело, или на неки други начин, да прођу, да се пробију. Њихова свједочења су невјероватна. И вијести, које на други начин доспију до бранилаца српске земље.

СРБЕ НА СИЛУ МОБИЛИШУ

Управо ових дана у Сарајеву се врши општа мобилизација. И муслимана, и Хрвата, и Срба. Укидају се радне јединице. Оне су биле формиране углавном од људи српске националности. Сада се Срби из тих водова укључују у борбене саставе и шаљу на прве борбене положаје, у прве линије. Њихов задатак је да први отварају ватру на српска насеља и српску одбрану. Разумије се да је међу њима највећи проценат погинулих. Што од одбране са српских положаја, што од муслимана у другим линијама напада.

Све муслиманске војне формације добиле су инструкцију са највишег мјеста да гађају Илиџу, и то најгушће насељене дијелове Илиџе. Дужни су да бирају вријеме када је највише људи на улицама и да артиљеријским гранатама бомбардују те улице иако савршено добро знају да ће жртве бити недужни цивили, старци, жене и дјеца. Тако је недавно од гранате која је пала на улицу, погинуло седам цивила а тридесет је рањено.

За Србе, који су остали у Сарајеву, који су се понадали да ће изјављивањем лојалности и демонстрирањем покорности сачувати своје станове и своје ствари, нема милости. Они из насеља Кошевско Брдо, на примјер, исељени су и позатварани, укључени у борбене јединице, или послати на принудни рад. У њихове станове су усељени муслимани из источних дијелова Босне, и то прије свих они који подржавају санџачку линију. Овом насељу је промијењено и име. Сада се зове Муратово насеље.

У току је изградња моста на ријеци Жељезници између Соколовић колоније и Бутмира. На изградњи су ангажовани углавном Срби, а у насеље Војничко поље, које је тик уз српско насеље Нећарићи, које над Нећарићима доминира захваљујући високим зградама, које је и подигнуто рушењем приватних српских кућа и посједа, доведени су професионални снајперисти. Они свакодневно туку не бирајући циљеве, све што примијете да се креће.

ПОБЈЕДА САНЏАЧКОГ ЛОБИЈА

Ових дана је код Којковића погинуо још један Арап. Звао се Бонарфа Јамел. Из докумената, који су код њега нађени, види се да је француски држављанин. Носио је са собом и фотографије које свједоче да се некада бавио спортом - рвањем. Ту су били и Хомеинијеви фотоси. Није тешко закључити да је, након свега, постао џихад-ратник.

Санџачки лоби је дефинитивно побиједио у овом граду. Буквално, Санџаклије су узеле све у своје руке. Не само војску, него и цивилну власт, и трговину, и право да са становништвом града располажу и чине шта хоће. На челу лобија су, зна се, Ејуп Ганић и командант ОС Сефер Халиловић. Само, ипак, да подсјетимо, Санџаклије су чиниле главну изборну базу Алије Изетбеговића. А што се Алијине власти тиче, она је у распадању, у тоталном расулу. Како другачије схватити чињеницу да је 90 одсто чланова Владе и утицајних политичара напустило град, избјегло, распршило се на све стране. Остали су само најтврдокорнији, властољупци, ратни профитери.

Нема дана да у граду не дође до сукоба између јединица лојалних, с једне стране, санџачком лобију и, с друге стране, оних других, у првом реду бригада Јуке Празине. Сукоби настају ради доминације појединим градским квартовима, око пљачке, подјеле плијена или хуманитарне помоћи, муниције и сл. Неке борбене јединице се просто распадају, као, на примјер, ХОС. Овом војном структуром, коју су сачињавали Хрвати и муслимани, и на којој се заснивала хрватско-муслиманска коалиција, овладали су екстремни муслимани. Хрвати су иступили из тих јединица, али је њихова невоља у томе што их не примају у ХВО сматрајући их, у неку руку, издајницима хрватске ствари.

Борбени морал свих оружаних формација у граду је на ниском нивоу. Разлог: велики војни порази и безизлазна ситуација. Једино што те

јединице још спасава потпуног расула је уздање у страну војну интервенцију, коју им свакодневно обећавају командири, или, боље рећи, власници тих јединица. "Политички рад" у борбеним јединицама се и своди на та обећања и обећања да слиједи већа војна помоћ од Хрватске.

С друге стране, најмање четвртина војних обвезника, муслимана и Хрвата способних за борбу, жели да побјегне било куда из града. Дезертирања су свакодневна ствар, избјегавање одласка у јединице. Многи се на волшебне начине крију по подрумима, прерушавају, па чак и сакате да не би били одведени и укључени у нападе на српске положаје. Овакву ситуацију у доброј мјери условљавају и помињани чести сукоби између муслиманских војничких формација. Прије неколико дана ухапшено је преко 200 младића који су покушали побјећи из града.

САРАЈЕВО КОНЦ-ЛОГОР ЗА СРБЕ

Посебна прича су логори и затвори за Србе у Сарајеву. Шта се тамо догађа, каквим су понижењима и мукама изложени људи, без икакве друге кривице осим те што су Срби, може се само слутити. Новинари те затворе и логоре не посјећују, јер, по правилу, стране новинаре (српских тамо и нема), акредитоване код муслиманских власти, патње утамниченог српског становништва не интересују. Они не пишу о томе. Они ништа нису учинили да истина о Сарајеву, највећем концентрационом логору за Србе, допре у свијет. Они вребају хоће ли негдје експлодирати каква направа да дигну дреку како српски "агресори" гађају град и терoришу "нападени" муслимански народ.

Понешто се, ипак, сазна. Понеки детаљ. Зна се, на примјер, да је у Улици Благоја Паровића у "Житопромету", отворен још један логор за Србе. Зна се да је атрактивни начин мучења ударање затвореника, који појма нема зашто је ту, и шта се уопште с њим догађа, дебелим жичаним каблом. Када се жртва онесвијести и клоне, поливају је прљавом водом, често и мокраћом, и туку изнова. Посебно се у том начину иживљавања над несрећним људима истиче неки Ремо. Зна се, такође, да се у Централном затвору у Сарајеву над Србима, који су тамо и једини заточеници, примјењује специјална метода мучења, понижавања, убијања свега људског у човјеку. Једног од најсвирепијих мучитеља његове колеге, други мучитељи, зову "Поп". И он сам се представља као поп. Кажу за њега да се зове Бошко и да је бивши вјерски службеник православне цркве код хотела "Бристол". Тај примјењује најсуровије методе мучења без икакве кривице затворених Срба. Када бије и мучи жртву, онда то редовно чини обучен у црну мантију, с великим крстом око врата и страшном камом о појасу. Дугачку косу носи повезану у кику.

Вјерски службеници, који су избјегли из града, не сјећају се да је у православној цркви код "Бристола" службовао неки поп физички сличан том мучитељу. Очито се, дакле, ради о варци. Као поп Бошко представљен је неко други. Важно је унијети забуне. И на тај начин дотуцати већ измрцварене сужње. Пустити вијести о попу Бошку у народ. Иначе, постоје велике тешкоће око идентификовања разних злочинаца који убијају људе по сарајевским затворима и логорима. Они се међусобно ословљавају надимцима. Немогуће је сазнати ко се иза којег надимка крије.

ХУМАНИТАРНА ПОМОЋ САМО ЗА НАЈЈАЧЕ

Снаге УН, УНПРОФОР, муслиманско становништво не симпатише. Муслимани мисле да им те снаге нису наклоњене. Називају их "технобирократским леглом официра из читавог свијета".

Што се тиче хуманитарне помоћи, за многе грађане Сарајева она једноставно не постоји. Србима у Сарајеву ту помоћ не дијели нико. Није много боље ни када су у питању грађани Сарајева муслиманске националности. Та помоћ се ни њима не дијели, или врло мало. Све завршава у приватним радњама моћника - људи на положајима и власти, разних команданата, командира, вођа јединица, криминалаца и сл. Због тога што није у ситуацији да помогне грађанима, муслиманско друштво "Мерхамет" губи повјерење и углед. А одиста до њих није кривица, јер немају шта да подијеле.

Хрватско добротворно друштво "Каритас" нешто је сасвим друго. Оно добија, углавном, сву послату хуманитарну помоћ и правилно је расподјељује угроженом хрватском становништву Сарајева.

Недавно се говорило о одбијању од стране муслимана да приме хуманитарну помоћ, посебно оне пошиљке које стижу из Београда. То је такође манипулација гладним и изможденим људима. Грађанима Сарајева, а највише је муслимана, и не пада напамет да одбијају помоћ. То је идеја оних који злоупотребљавају људе, који пљачкају све видове помоћи, то је идеја ратних профитера и њихових моћних заштитника. На тај начин они се рјешавају непродате робе, до посљедњег артикла празне своје продавнице и на најбољи, дакле, начин уновчавају раније отету хуманитарну помоћ и другу опљачкану робу. Није онда ни чудно што они који напуштају Сарајево носе велике количине валуте и разних драгоцјености. Поријекло тог новца и тих драгоцјености је лако знати - или је све опљачкано од немоћних и незаштићених људи или "зарађено" за опљачкану робу у својим продавницама и тезгама.

Све ово говори о томе да је Сарајево град на рубу катаклизме. Ту се више и не догађа ништа карактеристично за урбану и цивилизовану људску средину. У питању је хаос, испољавање хаотичне стварности, испуњавање неког дилувијалног времена и свијести. Умиру, нестају, осипају се немоћни, незаштићени. Мало је оних других, моћних, који се богате и чекају тренутак да оду. Они ће увијек наћи начина да оду, да опстану, да преживе. Попут пацова који знају кад брод почне да тоне. А Сарајево је брод који тоне. Тешко је вјеровати да има силе која ће то спријечити. Одложити да, можда.

Драгољуб ЈЕКНИЋ

ВАЗДУШНЕ БОЛНИЦЕ

Хеликоптери. Незграпне летилице које су, од Словеније до дана ових (а и увек раније) биле у служби човека. Без обзира на нацију, веру, боју коже и политичко убеђење.

Много је сведока за ове речи, понајвише оних који нису отишли с оне стране сунца и само захваљујући бањалучким пилотима, скоро голобрадим младићима, који су и ноћи претварали у дане када је било потребно. Овим храбрим младићима требало је само 27 минута да рањеног борца са бојишта пребаце до спасоносних руку лекара. Често ни толико минута.

Кажу пилоти: нема ту ничег чудног. А иза тога стоје по шест сати лета дневно, слетање скоро на прву линију фронта, рафали и гранате док се невољници смештају у летилицу, летови и када сви закони природе и рата то не дозвољавају, летови у којима, често, пилот буде и лекар, и психијатар, и другар, и брат, и надасве човек. Спреман да помогне ближњем у невољи.

Знају све то добро (и захвални су на томе) они којима је њихова спретност, умешност и храброст живот спасила, знају то веома добро лекари болница до којих су невољници допремани. Знају па кажу: Преко 30 одсто оних који су рањени на бојиштима не би данас ходали под капом овом небеском да није било ових летилица и храбрих младића у њима.

Не би. Баш као што не би било ни лекова, ни хлеба, ни свега што живот значи. У време оно када се до свега могло доћи само овим челичним птицама. У време када је ваздушни коридор био једини пут у живот.

Пилоти о себи ни речи. Али, зато, причају о младићу коме је мина ногу однела, а он поносно каже да је део тела дао за Крајину и да се поноси тиме.

Те и многе друге приче памте ови младићи, од којих је сваки најмање по пет-шест пута избегао зрнима што зује и кроз летилицу. Говори о томе и голобрадо момче које је прошле године завршило потребне школе, па из академије право на бојиште - да стаса и одрасте за једну ноћ, за један лет, док првог рањеника до болнице пребацује.

Говоре о томе људи који, често по тројица, своје животе стављају на коцку да би један живот спасили, једног рањеника до живота превезли.

Похитају ови младићи увек тамо где је помоћ потребна. Баш као што су - у не баш тако давно време - били и поштари, и телефонисти, и телеграфисти, и све оно што је требало да се буде када је саобраћајна и телефонска блокада Крајине претила да покида везе са светом. Летело се и тада у овим хуманитарним летовима, али и налазила изгубљена родбина, преносиле поруке, спајале покидане породичне и пријатељске везе...

Прича до приче. Најчешће неиспричана.

Неко се сети да захвали за све што су учинили, неко не може, па у име тога (и неких "прича" које круже око ових летилица, с правом названих летећим болницама) и ових неколико редака. Као захвалност за све што су урадили, као жеља да им сви летови буду сретни, слободни и плави као небо.

М. ПАНТОВИЋ

АПЕЛ ЗА ПОМОЋ ИЗБЈЕГЛИЦАМА

Комисија за смјештај избјеглица у Невесињу путем Српског радија - Студио Херцеговина, упутила је апел свим грађанима који на том подручју располажу са вишком стамбеног простора да га уступе избјеглим породицама бораца који се налазе на првим линијама фронта.

То се у првом реду односи на грађане који на подручју Невесиња посједују викендице и куће, а живе у другим мјестима.

У Невесињу је тренутно близу 15.000 избјеглица из долине Неретве и других мјеста, а многи од њих живе у изузетно лошим стамбеним условима. Највећи број избјеглица које су остале у Невесињу има понеког од својих најближих на фронту.

Скица за портрет хероја

Мандићи из Перне

Разорио овај луди рат многе куће, затро многа огњишта, осакатио многе породице, у редове хероја уписао многе Крајишнике.

Али, са дужним поштовањем према свима који су слободу платили највећом ценом којом се она плаћа - животима - породица Мандић из села Перне код некада Босанске, а сада само Крупе на Уни, заслужује и много више од једне скице за портрет хероја.

Три сина и зета спустили су у земљу шездесетогодишњи Мирко Мандић и његова супруга Анђа. Остали Мандићима најмлађи син Гојко и кћерка Славица, удовица са четворо сирочади.

У Перни код Крупе.

Оној истој Перни коју су и у прошлом рату посетили "црвени петлови" и муслиманске каме.

Па нестајале куће у пламену мржње и људи у распомамљеном бесу нељуди, дојучерашњих комшија и, често, кумова.

Живе Мандићи сада свој тужни живот без родног дома, и синова, и зета. Живе у Јасеници подно Грмеча. У туђој, напуштеној кући, а недалеко од њих, на месном гробљу, још свеже хумке најмилијих. Живе Мандићи од помоћи Војске Републике Српске, од милодара Црвеног крста и добрих људи.

Али, друга је то прича и за неко друго време.

Овога пута - са свим дужним поштовањем - само овај мали запис, ова скица за портрет хероја.

Мандића из Перне код Крупе.

М. П.

Једно сјећање на Жепу

СПАСОВДАН МИЛЕНКА ТОМИЋА

Само пет километара дијелило их је од Зловрха и ослобађања горе заточених 12 људи.

Киша. Мирис ситне љепљиве кише мијешао се с мирисом бујних ливада. Тишина - велика и празна, пријетећа тишина треперила је над Жепом. Тристо српских бораца ишло је у сусрет опасности. А онда је запуцало. Са свих страна. Колона је пресјечена. "Тамић" је погођен. Возач Остоја Симић је истрчао и побјегао с првим дијелом колоне.

- Ми нисмо могли даље. ФАП Драгана Лазаревића је блокиран. Драган је погођен у лијеву ногу (послије је преминуо). Лијежемо испод камиона. Табанима се додирујемо. Пуцамо на обје стране. Главе успијевамо сакрити, али тијела не можемо. Сваких десетак секунди неко крикне. Меци се немилосрдно заривају у тијела... Познајем те људе. С њима сам растао... Али ту и мисао стаје. Пуцам из ПМ 72, не могу више ни о чему да мислим. Пролазе сати, а дах смрти лебди над нама још од подне. Фијучу меци... А онда, један тупи удар у резервоар ФАП-а. Млака љигава течност натапа ми полигонку. Длака ми се диже, глава претвара у чичак, али не смијем се макнути.

Јауци, фијук зрна, мирис барута и свјеже крви шири се наоколо. Цурак нафте јењава... Око пет поподне до мене је допузио командир моје чете Здравко Павловић. Шта ми је с братом Ненадом? - пита. Погинуо је - одговорих. Широким дланом је прешао преко очију. Сунце је негдје далеко, дубоко иза облака овог пакленог поподнева па се ни искра Здравкових суза не види... Боже, ако те има, спаси нас макар од запаљивог метка. Ако нас погоде претвориће нас у живе буктиње. Тек тада примјећујем да је Здравко Павловић рањен. Моли ме да га одвучем до шуме.

Једва двадесетак метара је до првих букових стабала. Крећемо. Али резак звук слиједи након само неколико корака. "Пусти ме. Бјежи сам", вапи. "Остави ме. Имам бомбу... Бјежи, видиш да су ме опет погодили, у наплет. Чизма ми је пуна крви. Бјежи..."

Гаси се дан. Влажно и тешко крило првог сумрака спушта се на Жепу. У 20 сати и 30 минута нестаје муниције. Нема више ниједног метка. Трну посљедње нађе у спас. Оставио сам ПМ 72, бомбу, прескочио сам ограду и потрчао улијево од камиона, према шуми...

Био сам надохват првих стабала. Још само седам-осам корака. Али... Баш у том тренутку проломило се: "Стооој!" Преда мном на којих пет корака стајао је крупан, проћелав Алијин бојовник с упереним пиштољем. Стао сам. Погледи су нам се срели и у истом моменту одјекнуо је заглушујући пуцањ. Као да ми је ужарена стријела пробила руку, мало испод десног рамена. Стропоштао сам се. У том секунду као да се лед откравио из мојих утупјелих мисли, пребацио сам руку преко чела.

Вреле нити крви лагано су ми текле низ лице и мијешале се са хладним знојем, и ситним капима љетње кише. "Прави се да си мртав, прави се да си мртав", понављао ми је неки јак унутрашњи глас. Готово да сам, као изговорене, чуо те ријечи... Кроз полустиснуте трепавице видио сам како оном плавом робусном човјеку прилази омањи, црњи, с аутоматском пушком... Ништа нису говорили. Ни ријечи. Узели су ме за ноге и повукли низ брдо. Док су ме вукли кошуља полигонка натопљена нафтом потпуно је спала с мене. Лице ми је било скроз умазано крвљу. Зауставили су се поред поцрњеле дрвене штале, на самој ивици букове шуме.

- Опуцај још један у њега. За сваки случај - рече онај омањи Муслиман.

Човјек с пиштољем му на то ништа не одговори, али га не послуша.

И даље је росила досадна, ситна и љепљива киша.

Миленко Томић, 37-годишњак, знао је ако му та киша сапере крв са лица да ће се лако досјетити да је жив. Никада више неће видјети супругу Наду, кћерку Дејану и сина Бојана. Нови метак, овог пута у чело, не гине. Из штале се чуло мукање крава. Мирис

балеге се мијешао с опојним мирисом сијена.

Робусни бојовник као да се досјетио да оном мањем није одговорио на ранији приједлог:

- Слушај - промрмљао је. - Овај је одавно мртав. Иди донеси бензин да га запалимо!

Миленко умало није вриснуо. Лед му је потекао венама. Ипак, онај унутрашњи глас га је упозоравао и даље: "Прави се да си мртав, прави се да си мртав."

- Бјежаћу кад га видим да иде с кантицом бензина - одлучио је.

Међутим, баш кад му је та одлука простријелила мисли, одозго испод камиона, одакле се и он извукао, одјекнуле су бомбе. Знао је - то командир Здравко Павловић и његових четири-пет сабораца заувијек одлазе са овог свијета. Неће живи Муслиманима у руке. Онда је велики бљесак обасјао цио крај, а потмула експлозија потресла долину. На камиону, под којим су се до малочас крили, експлодирале су кумулативне мине.

- Не прилазите им. Сами се убијају! - довикивали су Муслимани један другом доље испод штале.

У исти мах с друге стране до Миленка су допрли препознатљиви гласови неких од његових заробљених другова с другог дијела.

- Хајде да их ми преслушамо - рекао је робуснији, а онај омањи је кренуо за њим - па ћемо онда овог спалити!

Још мало. Још мало... Миленко се придигао. Никог није било у близини. Потрчао је из све снаге. Трава, шибље, рупе, ноге су просто летјеле. Шума, шума је ту... и спас и ново искушење. Прст пред оком се није видио. Ударио је свом силином посред огромног мокрог стабла. Бол се губио негдје у дубини. Устајао је, падао, па опет устајао.

Небо му је било наклоњено. Бацало је свјетлице (сијевало је), а он је хватао нови дах и корак трчећи свом снагом паралелно с цестом, тамо гдје је нестао још данас први дио колоне, све док му један бљесак муње није открио цираду тешког камиона. Ту је, ту су његови. Али, закорачи ли још једном чека га метак од сопствене страже. Сјео је - го до појаса, с тијелом пуним модрица. Затим је почео да звиждуће... С друге стране из мрака огласио се - звиждук.

- Хееј, Томић овдје. Миленко Томић, не пуцајте!

Шкљоцање затварача ипак је пресјекло оловно тешку ноћ тог четвртка, 4. јуна 1992. До њега је допирало сашаптавање, договарање, а онда је чуо јасан глас свог пашенога Вукана Лучића:

- Јесте, то је Миленков глас. Пустите га!

Пустили су га. Затекао је Вукана тешко рањеног. Испричао му је све, а онда је заплакао.

- Човјече, ти си божији миљеник. Сам Бог те је спасио. Данас је Спасовдан, с муком је говорио Вукан Лучић. И стварно тог 4. јуна био је Спасовдан.

Вукан Лучић је умро сјутрадан, а Миленко Томић се послије новог низа перипетија дочепао Пала. Поново као машински техничар ради у "Фамосу" на Корану. Слике спасовданске ноћи ни данас му не напуштају снове, због њих је изгубио на тежини 12 килограма... Ожиљак на десној руци му је још видљив, ожиљак на души ће још много дуже трајати.

Жарко ЈАЊИЋ

ЈУНАК УСОРСКОГ КРАЈА

У теслићком крају нема човјека који не зна ко је Благоје Миливојевић "Церовчанин".

Дуг и славан је пут овог борца. Прве ратне окршаје је доживио у Славонији, гдје међу првима оде у помоћ својој браћи. Отишао је као обичан војник а вратио се као херој и са чином потпоручника. Благоје и његова јединица, како Његош каже "чета мала али одабрана", представља страх и трепет за исламске фундаменталисте и муџахединске фанатике.

Благоје има обичај да каже: "Ја кад командујем не кажем напријед него за мном". Његове ријечи ће вам потврдити сваки његов саборац. Један од њих прича: "Кад Благоје викне за мном јунаци, не можеш а да не идеш". Својом четом прискаче у помоћ увијек гдје је најтеже. Тако је било и у недавним борбама око Кужног гробља у којима је страдало 35 муџахедина, док их је више од 60 рањено. Након тих борби Благоје је причао да га је понајвише намучио један муџахедин кога је јурио кроз шуму пуних 500 метара, а од преостала 2 метка, која је Благоје имао у пушки, један је био муџахединов. Благоје је по други пут у овом рату за храброст ванредно унапређен, овај пут у чин поручника.

З. ВАСОЈЕВИЋ

РАДОВ ЛЕТ

Јединац Росе кројачице Раде Зорић већ неколико година је бесполичарећи ловио по граду ситне послове, а онда преузе тезгу па контејнер на ступској пијаци. За Штуку препродавао храну, пиће и цигарете, а за себе обртао девизе.

Посао је добро кренуо, динари и њемачке марке су се гомилали. Обнови у стану намјештај, угура у сваки ћошак по неки "шарпов" или "сонијев" технички новитет и поче прикупљати новац за новог "голфа".

Дању је трговао, а вечерње сате проводио по кафићима или са Мацом у њеном стану.

Дању се трудио да се не присјећа вечерњих угођаја, а ноћу је тјерао из сјећања оно блато, вреву, необријане и неумивене препродавце на ступској пијаци. Тако се доста брзо преносио из једног у други амбијент, из једног, мусавог, у други, намирисани и задимљени свијет.

У вечерњим сатима би гушио у себи сваку помисао на оне Шиптаре и Санџаклије који су, у камионима, с поврћем, пристизали на Ступ, а кад његовог ортака, мршавог Штуку, приклијештеног између два камиона, избушише бодежима и шрафцигерима, Радету се почеше непрестано мотати по свијести њихова необријана и тамна лица. Побоја се њихових шапата и скривених оштрица за пасом.

Алији Буљу, једном од Муслимовићевих санџачких "босова", уступи Штукин контејнер, а новац, 3.400 ДМ, предаде његовој Гоци. Поче прикупљати папире да отпутује у Њемачку код ујака по коме је добио име, али су му и Маца и понос пришаптавали да не треба признати пораз пред пештерским чобанима. Ако оде у Њемачку, све ће им оставити.

Пошто истрага не откри Штукиног убицу, Раде се посавјетова с комшијом Стеваном, пензионисаним милиционером.

- Шта ће ово бити? - упита га Раде.

- Почиње рат.

- А зашто?

- Ах, видиш, оће своју суверену да би нас у њој поново поробили.

- И шта да радимо?

- Ја ћу у касарну, под оружје, а ти одлучи шта ћеш...

Неколико седмица послије тог разговора Радету потамнише и они ведри и сунчани дани. Причињавало му се да над њим, с неба изнад Сарајева, виси безброј оштрих сјечива, сличних оним бодежима који су усмртили Штуку. У тренуцима дрхтавице и повишене температуре, осјећао је да се смрт увлачи чак и у ваздух који удише. Не само Маца него му и "мушка раја" постаде забринута, испрепадана и унезвијерена.

Роса поче захтијевати да јој сад, кад су белаји и несрећа на помолу, не трга душу, већ да се скраси у кући или да навече изађе само до Маце ако баш никако не може ни без ње.

- Добро, рече Раде, или сам с рајом ту у кафићу или ћу бити код Маце.

Тих дана и ноћи дружећи се с Бендером, Зоком и Салетом, Раде је обртао неколико могућности, шта учинити, да ли обући униформу или фијукнути преко границе.

Вагајући предности и опасности одласка и останка у Сарајеву, затече их у граду она диоба и лом на Врацама.

Сутрадан се њих четворица добровољно јаве у лукавичку касарну. Раде је мајци на трпезаријском столу оставио поруку: "Стара, налазимо се на сигурном. Ако се не јавим за 10 дана, иди баби у Патковачу".

Роса је чекала, чекала, стидљиво распитивала за сина, а затим једанаестог дана отпутова својима у Семберију.

Тада се још увијек могло и ући и изаћи из Сарајева.

Радетова четворка се калила у ноћним акцијама. Борили су се на Кртељу, Вељинама, Врацама или су бранили Горње Ковачиће на Јеврејском гробљу.

Почетком маја Маца му јави да су му Суљо, Зике и Прцо три пута пљачкали стан остављајући станарима поруке да ће побити "све ћетнике". Четврте ноћи Суљо му је "зољом" запалио све у стану што "зелени" нису однијели.

- Још увијек се кроз кухињски прозор нешто пуши, рекла је Маца тужним гласом. - И, молим те, Раде, не долази да видиш ово згариште. Чекају те. Изгледа да знају гдје си. За два-три дана, чим маму отпремим у Београд, ето и мене код тебе. До тада се држи.

Очекујући Мацу, да и она обуче униформу, Раде је само једном успио чути мајку. Одмах јој је, страхујући да се телефонска линија не прекине, почео говорити како им је стан у реду, Реџићи га чувају, али га Роса брзо пресијече и рече:

- Не причај ми о томе ништа. Знам све шта се десило. Ми више немамо своје куће, него се чувај. То ми је једино важно.

Ни сазнање да му је опљачкан и запаљен стан, ни мајчин промукао и једва чујан глас, ни јауци рањених другова га не гануше толико колико га погоди вијест да је Мацу усмртио муслимански снајпер. Осјети да му је та несрећа не само смутила разум него му је као прејаки ласер спржила душу. Пече га и боли.

Онда та бол мало спласну. Претвори се у тугу, туга опет у јару, а јара у жарку потребу за осветом. У ноћним обрачунима се прекали и толико огруби да послије ноћима није могао објаснити шта му се то десило да се толико промијенио па ни самог себе више није у стању да препозна. Зар су ми убијена дјевојка и спаљени стан, питао се, смутили разум и промијенили карактер.

У тренуцима поподневних предаха смјењивале су му се пред очима слике како њих четворица: Бендер, Зока, Сале и он унакрсном ватром ућуткавају једну по једну улицу "зелених разбојника". За њима други вод, претреса, њихове наоружане хапси, а наше редом мобилише. Ко се противи, нестаје и губи му се сваки траг.

- Шта ћеш, понављали су један другом, рат је.

Ускоро, у Добрињи, погину Сале. Само се простриje на улици. Снајпер.

Сахранише га и направише предах. Напише се за покој његове душе, а онда, истријежњени, кренуше да га освете.

Светили су га неколико ноћи, у неколико улица.

Мобилисани "добровољци" су за њима претресали станове, али све чешће купили и носили ситне драгоцјености.

У тај лакши посао, пошто угану ногу, упусти се и Зока.

- Зашто се повлачиш? - упита га Раде док су ручали.

- Не могу више да правим од себе живу мету. Завршићу као Сале.

- А зашто пљачкаш?

- Доста сам истрчаво напријед. Сад је вријеме да од тога видим неког фајда.

- Значи зато си с нама пошо?

- Не. Узимам само понеки дјелић оног што сам изгубио.

Раде и Бендер се удаљише од Зоке. Гурнуше га из свог вода. Оставише га са његовим новим пријатељима, "добровољцима".

Кад се рат заврши, заклињао се Раде, обрачунаћу се са Зоком, матер му лоповску, и сестру, ону шверцерку, а Бендер је и себи и Радету понављао: "Отето - проклето".

Међутим, у наредној акцији Зокини "добровољци" се, умјесто да их прате, залијепише за видео-рекордере и "панасониково" технику, те у муслиманском противудару, на средњој раскрсници између Добриње два и три, паде и Бендер. Убише га из подрума. Разнесе га "оса".

Неколико дана послије Бендерове сахране, Раде и Зока се сусретоше у кантини.

- Оде нам и Бендер, рече Раде.

- Да. Не послушаш ли ме, и ти ћеш убрзо за њим.

Раде заћута, а Зока настави:

- Ниси ни ти више за прву линију. Превише те све ово мучи. Повуци се мало у мој вод. Полако ћемо претресати и мало-помало надокнађивати изгубљено. Да не будемо на крају рата скроз тропаћ. Треба оним ћевабџијским гњидама доказати да су се зајебали, да смо и ми њих опухали. И још нешто: од нас четворице првобораца треба бар нас двојица да останемо живи и да причамо о јунаштву наших јарана. То су заслужили.

Раде ништа не рече. Искапише још по једну пиву, те се разиђоше уз обећање да ће се ускоро поново видјети у кантини.

У наредних неколико акција Раде даде сам себи поштеду храмљући на лијеву ногу, а онда се прикључи Зоки. Са њим уђе у један заузети стан. Разгледали су колекцију отетих и украдених ланчића, прстења, наруквица, слика, касетофона, камера и фото-апарата. Зока му поклони половину свог плијена.

- Шта ће ми то? - зачуди се Раде.

- Дај старој. Продај, дај јој лову. Од чега ће ти она да преживи ову крваву јебану?

- Наћи ће се нешто и за њу.

- Има ли плату?

- Нема.

- Има ли девиза.

- Нема.

- Ал зато има блесавог сина који на мајку не мисли ни два минута у години.

Телефони су већ били у прекиду са Семберијом, па о мајци ништа није могао сазнати. Ни како је, ни шта ради. Није било ни аутобуског саобраћаја, те се Радету учини да је најбоље узети неки ауто и њиме отићи до мајке. Однијети јој ове златне ситнице, за још црње дане.

Онда је ту могућност одбацио, јер му је Зока обећао да ће му он омогућити превоз до Бијељине.

Дани су пролазили. Зока је промувао два "голфа" за Србију. Раде осјети да се Зока уортачио са двојицом "белих орлова" и да се с њима упустио у "велики бизнис". Њега обмануо. Држи га на узици обећања.

Једну ноћ Раде осјети да луди. Учини му се да му се у глави сукобише неке жестоке струје. Нешто га спржи и онда му поче мозак да кључа. Осјећао је да му испод читавог тјемена поскакују ситни клобуци.

Истрчао је на улицу, ушао у нечије двориште, сјео у откључаног "голфа" и ни сам није знао како га је упалио и куд је у њему појурио.

За њим је неко пуцао, али ни њега ни ауто није погодио.

Наишао је на прву рампу и прву милиционерску контролу. Учини му се да га заустављају "зелене беретке". Прикочио је. Једног милиционера је убио, а другог ранио.

То вам је, помисли, за моју Мацу.

На другој рампи, неколико километара даље, опет му се на милиционерским главама учини да види беретке са жутим љиљанима.

Поново је прикочио да стане и опет је из свог дугог колта пуцао у једног па у другог милиционера.

Они су попадали, а иза паркираног "фапа" по њему груну рафал из аутомата. Додао је гас, али му се оте волан и он је још само видио како пада у ријеку.

У том лому и бунилу, његова посљедња мисао, односила се на Зоку. Од нас четворице остаде најгори да о нама прича и лаже.

Тај Радетов лет у неповратну смрт, претворен у салто, одјекивао је, праћен рафалима низ кањон, још неколико минута.

Драго ЈОВАНОВИЋ

Ружица КОМАР

РАТНИК СА БАЉАКА

Бомбе му око стаса напуњене
Океанским бисерима, сузама са фреске.
Пјесме му о љубави, још недопјеване, звоне
На вјештачким границама неба и земље,
Удара глас ратников у образ лажним богомољцима,

Казује ратник упорним пљачкашима гробница,
И, очних јама, доушницима из и око књига,
Одговара ратник
Свима што, узалудно, тргају вериге
И, нишане у колијевке украшене гуслама,
ластавичијим гнијездима.

Из пепела и снијега васкрсавају стопе, кораци
Ратника, у рукама им камење проговара, пјева.

Чујте ви, тамо и онамо! С оне стране црте!
Не отимајте кошуље! Не убијајте мајке! Не бацајте
Дјецу у лавље кавезе ради газдине забаве!

Чујте пуцње! Јеку!
То ватромет смрти зауставља
Ратник из голооточке колоне,
Из једног села с безброј путељака.

Мирис барута удише као росу руже,
Драгани се осмијехне, дјетету љуљашку
Зањише крај храстове и маслинове гране,

Дишу му плућа са фреске.

Велимир КОШУТИЋ

СЛАВА СРПСКОМ ВОЈНИКУ

Слава Ти, војниче српски,
што часно у боју паде,
и нека ти је велика хвала
што отаџбини на браник стаде.

Слава Ти, војниче храбри,
кад поби оне авети
који шеријат у Босни желе,
што је на рубу памети.

Слава Ти, војниче врли,
што међу првима схвати
да нови поредак хоће
да нас поунијати.

Слава Ти, јуначки сине,
и земља нек ти је лака.
Кад такве синове има,
срећна је земља свака.

Бањалучки "Борац" све успешнији у првој југословенској фудбалској дивизији

УСПЕСИ КРАЈИНИ НА ДАР

То нико није очекивао. После само осам одиграних утакмица, бањалучки "Борац", запосео је средину табеле Прве фудбалске лиге и хита напред. А у њој се обрео накнадно, више из солидарности са спортистима Крајине, него из спортских мотива. Мада је регистрован у Београду, угнездио се у Ваљеву и није погрешио. Град их је одмах присвојио, стадион је пун на свакој утакмици, Крајишницима се кличе током читавих 90 минута.

Фудбалски клуб "Борац"

Ни једног момента се не заборавља Босна, Бања Лука, патње српског народа. А како и би. Најужа фамилија, родбина, пријатељи, ратни саборци већег дела екипа и читавог стручног штаба су остали у завичају. Први покушај одласка у Крајину није успео. Догодио се баш када је коридор био затворен. Коначно су успели, одиграли ревијалну утакмицу и окуражени истрчали на Карабурму и донели први бод са гостовања у Ваљево. Следи "Пролетер" и јуриш на врх.

Екипа је млада. Најмлађа у лиги. Капитен Ђукић има само 20 година. Најстарији у првој постави је Чула са 24 године, а увек близак "Борцу" је ветеран југо-фудбала Никола Никић. Поново је у копачкама мада се томе није надао.

- Возио сам рањенике у болницу у Бања Луци и ту се срео са Зораном Смилеским, који ме је позвао да им помогнем. Тешко је било оставити саборце, али фудбал је мој живот, он не сме да умре у Крајини - каже Никић. - Екипа је млада али игра добро. У Ваљеву нам је као у бајци. Публика нас обожава, носи, и то је још један разлог више што имамо одличне резултате.

А публика мора да поштује младе мајсторе, који из утакмице у утакмицу решетају мреже противника. "Могрен" је побеђен са 3:2, "Кикинда" са 5:1, одлични Бечеј са 3:2. Дуго се после успеха из свлачионица орила песма. Крајишка наравно. Певали су је и они који су прискочили из "Звезде" и "Партизана" да помогну: Чула, Милетић, Вукчевић, Аћимовић, Нинковић, Илић... али и Крајишници Ђукић, Латиновић, Мариновић, Пеулић...

- Све је као у бајци. Да човек не верује. Да смо на кугли земаљској тражили место које би нам боље заменило Бања Луку од Ваљева не би га нашли. Па ти нас Колубарци носе, бодре, храбре - каже тренер Зоран Смилески. - Биће вероватно падова у игри, али и успона. Од екипе од које се очекивало да излази са терена погнуте главе постали смо прави баук, екипа за поштовање. И Миљанић, Џајић, Бјековић су нам то потврдили.

У Крајини још има оних који су сматрали да "Борцу" није било место у југословенској лиги. На срећу све их је мање. Радио преноси и ТВ касете са снимцима све се нестрпљивије чекају.

- "Борац" је био једини клуб у читавој Босни који је без обзира на недаће тренирао. Мада нам је у прелазном року екипу напустило чак 28 фудбалера, одлучили смо да затражимо дозволу од ФИФЕ и УЕФЕ да можемо да се такмичимо у југословенској лиги. Не случајно. И даље сматрамо да нам је у њој место, као и читавом српском народу са тла бивше Југославије. Сада се види да смо били у праву. "Борац" живи, такмичи се, ређа успехе - каже Тома Марић, директор клуба.

Када играче "Борца" запитате како даље они без двоумљења одговарају: напред. Нико нема више мотива за успех од нас. Не смемо заостати за нашим друговима борцима. За свако напредовање на фронту морамо им се одужити напредовањем на табели. План је победа над "Пролетером", бод у Нишу, победа над "Спартаком" и онда карневалска утакмица са "Звездом" на Маракани. Тако све до последњег кола, када у Ваљево стиже Партизан.

М. МИЛИНОВИЋ

Запис са Змијања

КРАЈИНА СЕ КРАЈИНИ ПРИМИЧЕ

На сеоском гробљу Лујин гроб се не распознаје. Јаблан остао само у причи, а на Змијању овога лета бакови се нису боли. Ни рикали. Прота мрачајски би рекао: "Црна ноћ се спрема и свако себи починак нек тражи".

Падају ми те мисли на памет, из школске литературе навиру ликови. А узалуд тражим међу народом Симеуна Ђака, узалуд би да се сретнем са Давидом, Јаблана да помилујем по врату, пораз Рудоње да доживим и Лују да чујем код задолига.

Ничега нема и ничега није било овога лета на Змијању.

Окорамили људи пушке, црне ноћи падају на села и засеоке, љуте гује палацају у тмини.

Крајина се крајини примиче...

Хеј, некадашњи зборови на Змијању! У она времена. Девојке данима (а, богме, и ноћима) рухо ткале, момци опанке притезали за игре у колу, гусле се спремале и грла подмазивала жеженом ракијом и руменим вином. Песма одјекивала до дубоко у ноћ...

Хеј, у нека друга времена.

Данас пред црним марамама песме умукле, па само гусле јаворове о Милошу и Бранковићу зборе. Бакови, ако их негде има, остали у стајама и на пропланцима, љубави цветају и вену у сенци рата, а иза брда зло се ваља. Па Змијањци опасаче притегли и Крајини на крајину стали. Стопа њихова неће тамо преко, али, богме ни туђа овамо. А што се белог света тиче и претње његове, и-хај колико је претњи протутњало земљом овом. Нестајали и они који су претили, од претњи ни претње нису остале, а Змијање, сва Змијања Крајине, вазда тамо где су и била...

Леже сумрак на пропланке, а из даљине крајишка песма-завет: "Аој, друже, твоја кућа гори! Па нека је, нека кућа гори, и овде се борба води! Ја не могу кући ићи, борбу оставити..."

Одјекују долине, мрак болно пада, а тамо негде у селима нови се Јаблани спремају и нове Лује снове сањају о победничком долигању.

А биће га, богме, док је Змијања.

Милан ПАНТОВИЋ

Снимио: Божидар МИЛОШЕВИЋ

ЛИСТ ЈЕ ШТАМПАЛА ШТАМПАРИЈА Д. Д. „МИЋО СОКОЛОВИЋ" РОГАТИЦА КАО ПОМОЋ ВОЈСЦИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ